

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1991/8

Karar Sayısı : 1992/5

Karar Günü : 30.1.1992

R.G. Tarih-Sayı :16.06.1994-21962

İPTAL DAVASINI AÇAN : Anamuhalefet Partisi (Sosyaldemokrat Halkçı Parti)
TBMM Grubu Adına Grup Başkanı Erdal İNÖNÜ.

İPTAL DAVASININ KONUSU: 28.12.1990 günlü, 20739 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 24.12.1990 günlü, 3690 sayılı "1991 Mali Yılı Bütçe Kanunu"nın 4., 9., 10., 12., 24., 30., 31., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 47., 48., 49., 50., 51., 52., 53., 58. ve 66. maddelerinin Anayasa'nın 161. maddesine aykırılığı nedeniyle iptali istemidir.

II- İPTALİ İSTENEN YASA KURALLARI

1991 yılı Bütçe Yasası'nın iptali istenilen maddeleri şunlardır.

1. "MADDE 4.- Maliye ve Gümrük Bakanı;

a) Harcamalarda tasarrufu sağlamak, tutarlı, dengeli ve etkili bir bütçe politikası yürütmek amacıyla ödeneklerin dağıtım ve kullanımını, gelir ve giderlere ilişkin kanun, yönetmelik ve kararnamelerin uygulamalarını düzenlemek üzere, gerekli önlemleri almaya, standartları tespiti ve sınırlamaları koymaya,

b) Giderlerinin yarısından fazlası Hazine yardımları ile karşılanan ve katma bütçeli idare durumunda bulunmayan özel kanunlarla kurulmuş kamu kuruluşlarının hizmet programlarını yılı içinde düzenlemeye ve bunlar için harcamalar ve istihdam esasları yönünden, gerekli standartları tespiti ve sınırlamaları koymaya,

c) Genel bütçeli dairelerle, katma bütçeli idarelerin Türkiye Elektrik Kurumu ile büyükşehir belediyelerinin elektrik, su ve havagazı işletmelerine olan borçlarının ödenmesine ilişkin esas ve usulleri tespiti, gerektiğinde adı geçen idarelere yapılacak ödemeleri gerçekleştirmek maksadıyla, ilgili kuruluşun borç tertibine ya da bu amaçla yeniden açılacak tertibe aktarmada bulunmaya,

Yetkilidir.

Maliye ve Gümrük Bakanı bu maddede yazılı alacakların tahsili ve belediyelere ödenmesini gerçekleştirmek üzere ilgili daire ve idarelerin bütçesinde bu maksatla yer alan ödeneklerden yeterli miktarda kesinti yaparak Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine aktarmada bulunabilir.

Bu madde hükmü özel idareler, belediyeler, döner sermayeli kuruluşlar ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri hakkında da uygulanır."

2. "MADDE 9.-a) Yıllık programlara ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerle TBMM.'nce verilen kanunlaşan ödeneklerle kabul edilmiş projeler dışında herhangi bir projeye yatırım harcaması yapılamaz. Ancak Silahlı Kuvvetler Bütçesinin programlarında (1) ödenek türü içinde yer alan savunma sektörü, altyapı, inşa, iskan ve tesisleriyle, NATO enfastrüktürün gerektirdiği inşa ve tesisler ve bunlara ilişkin kamulaştırmalar ile RE-MO programı içerisinde yer alan alım ve hizmetler, Devlet Planlama Teşkilatı vizesine bağlı olmayıp, yıllık programlara ek yatırım çizelgelerinde yer almaz.

b) Yıllık yatırım programında bir proje numarası ile ödenekleri toplu olarak verilmiş, alt harcama kalemleri itibariyle tadad edilmemiş olan ve çeşitli işleri ihtiva eden projelerden Yatırım Programına göre Devlet Planlama Teşkilatının onayını gerektirmeyenler ile makine-teçhizat, idame-yenileme ve büyük onarım gibi harcama konuları; genel ve katma bütçeli kuruluşlar tarafından 28 Şubat 1991 tarihine kadar kuruluşun bağlı olduğu Bakanın onayı ile detaylı bir prgrama bağlanarak Sayıştay Başkanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatına gönderilir.

Genel ve katma bütçeli kuruluşlar, proje tavanı değişmemek üzere projenin alt kalemlerinde ilgili Bakanın onayına dayanarak yapacakları değişiklikleri Maliye ve Gümrük Bakanlığına ve Devlet Planlama Teşkilatına bildirirler. Harcama kalemleri arasında aktarmayı gerektiren değişiklikler 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 56 ncı maddesine tabidir.

c) Yıllık Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerden Devlet Planlama Teşkilatının uygun görüşü ve ilgili Bakanın onayı ile il özel idarelerince valinin yetki ve sorumluluğunda gerçekleştirilmesi uygun görülenlerin bedelleri, münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere, hizmetin ait olduğu il özel idaresine ödenir. Mahalli hizmet niteliği taşıyan işler, bu fıkrada belirtilen esaslar çerçevesinde program ve proje safhasında da valinin yetki ve sorumluluğuna devredilebilir.

d) Emniyet Genel Müdürlüğü, yeniden teşkilatlanması ile ilgili kanuni düzenleme yapıncaya kadar, yılı programına dahil yatırımlarının gerçekleştirilmesi ile ilgili işlemlerden gerekli gördüklerini Bayındırlık ve İskan Bakanlığının uygun görüşünü almak kaydıyla, bizzat yapmaya yetkilidir.

e) Yıllık programa ek yatırım cetvellerinde yıl içinde yapılması zorunlu değişiklikler için "1991 Yılı Programının Uygulanması Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar"da yer alan usullere uyulur. Ancak, daire ve idarelerin talebi üzerine, aynı program içerisindeki yatırım (işçilik hariç) ve transfer ödeneklerinin % 10'una veya 5 milyar lirasına kadar olan kısmını (2) ve (3) ödenek türü altında yer alan harcama kalemleri arasında aktarmaya Maliye ve Gümrük Bakanı yetkilidir. Bu suretle aktarılan ödenekler ilgili projenin amacı dışında kullanılamaz.

3. "MADDE 10.-a) 1991 Mali Yılı içinde, Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatı ihtiyacı için Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin (27.09) tarife pozisyonunda yer alan hampetrol ile (27.10) tarife pozisyonunda yer alan akaryakıt ve madeni yağların, (38.19.29) tarife pozisyonuna giren yalnız petrol istihsalinde kullanılan kimyevi müstahzarlar ile (34.02.38.19) yalnız makine yağı istihsalinde kullanılan katkı maddeleri (additifler) dışalım ve bunların yurtiçinde üretilenlerinin teslimi, gümrük vergisi, belediye hissesi, ithalde alınan damga resmi, ulaştırma altyapıları resmi ve akaryakıt tüketim vergisi ile Hazineye, katma bütçeli idarelere, özel idare ve belediyelere ait her türlü vergi, resim, harç, zam ve ardiye ücretlerinden (Katma Değer Vergisi hariç) müstesnadır.

b) (27.10) gümrük tarife pozisyonuna giren akaryakıt ve madeni yağlar Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatı ihtiyaçları için adı geçen kuruluşlara veya onların gerek göstermesi üzerine akaryakıt ikmalini yapan müesseselere (a) fıkrasındaki istisna esasları çerçevesinde teslim edilir.

Ancak, Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatı ihtiyaçları için vergi bağışıklığı uygulanarak ithal olunan hampetrolden elde edilen ürünlerin bunlara tahsis olunmayan kısmı yukarıdaki istisnadan faydalanamaz.

c) Türk Silahlı Kuvvetleri savunma hizmetlerinin yürütülmesi için yurt dışından alınması zorunlu bulunan savaş silah, araç, makine ve teçhizatı ile malzemelerinin yapılmış ve yapılacak dışalımaları her türlü vergi, resim, harç, zam ve ardiye ücretlerine (Katma Değer Vergisi hariç) tabi değildir.

d) Gümrük Muhafaza Teşkilatı ihtiyacı için Maliye ve Gümrük Bakanlığınca yurt dışından satın alınacak silah, makine, jeneratör, telsiz, radar ve muhabere cihazları, televizyon ve sistemlerine ait cihazların, ses ve resim kaydedici cihaz ve bunların parça levazımatı, 1991 Mali Yılı içinde gümrük vergisi ve resimlerinden bağışık olarak ithal eder.

e) Bu Kanunda yer alan hükümlerde çeşitli mallar için Gümrük Tarifelerindeki Eşya Tasnif Nomanklatürü esas alınarak belirtilmiş bulunan tarife pozisyon numaraları yerine, aynı mallar için "Armonize Sistem Nomanklatüründe" yer alan tarife pozisyonu numaralarını tatbika ve bu konudaki düzenlemeleri yapmaya Maliye ve Gümrük Bakanı yetkilidir."

4. "MADDE 12.- 237 sayılı Taşıt Kanunu kapsamına giren taşıtların edinilmesi, kullanılması ve elden çıkarılması hususlarında tasarruflu bir bütçe politikası uygulanmasına yardımcı olmak üzere;

a) Taşıt Kanunu kapsamına giren kuruluşlarla bunlara bağlı fonlar, anılan Kanuna ekli (1) sayılı cetvelde belirtilenlerin (Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı hariç) emir ve zatlarına verilen taşıtlar ile (2) sayılı cetvelin 1 ve 2 nci sırasında yer alan Başbakanlığa ait taşıtlar dışında her ne suretle olursa olsun yabancı menşeli taşıt edinemezler. Yerli muhteva oranı % 40'ın üzerinde olan taşıtlar yabancı menşeli sayılmaz.

Söz konusu kuruluş ve fonlar taşıt edinebilmek için mevzuatın gerektirdiği diğer işlemler yanında, ayrıca, bağlı veya ilgili bulunulan Bakanın teklifi ve Maliye ve Gümrük Bakanının görüşü üzerine Başbakanlıktan önceden izin alacaklardır.

b) Başbakanlık, taşıt edinilmesi, kullanılması ve elden çıkarılması konularında her türlü düzenlemeleri yapmaya, tedbirleri almaya ve ilgili kuruluşları bu amaçla görevlendirmeye yetkilidir.

c) Taşıtların kadrolu şoför veya görevli personelce kullanılması esastır. Ancak, sürücü belgeleri olmak kaydıyla, emir ve zatlarına veya makamlarına taşıt tahsis edilenler ile ilgili veya bağlı bulunulan Bakandan (İl özel idarelerinde vali, belediyeler belediye başkanı ve üniversitelerde rektör) alınacak onayda belirtilen hizmetleri yerine getirecek kamu görevlileri taşıtları bizzat kullanabilirler. Bu takdirde, alınan onayda; hizmet alanları, kullanabilecek görevliler, taşıtların devri ve teslimine ilişkin esaslar ile diğer hususların belirtilmesi şarttır."

5. "MADDE 24.- a) Silahlı Kuvvetlerin yeniden teşkilatlanması, silah, araç ve gereçlerinin yenileştirilmesi amacıyla Milli Savunma ve İçişleri (Jandarma Genel Komutanlığı) Bakanlıklarına gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişme yetkisi verilmesi hakkında 1904, 2020 ve 2300 sayılı Kanunlarla değişik 27/6/1972 tarih ve 1632 sayılı Kanunların 8/9/1983 tarih ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa aykırı olmayan hükümlerinin yürürlük süresi uzatılmış ve ilgili bütçelerde yeni tertip açmaya ve geçen yıllar ödenek bakiyelerini devretmeye Maliye ve Gümrük Bakanı yetkili kılınmıştır.

b) Türk Silahlı Kuvvetlerine stratejik hedef planı uyarınca temini gerekli modern silah, araç ve gereçler ile gerçekleştirilecek savunma ve NATO altyapı yatırımları için mali yıl içinde yapılacak harcamalar, 7/11/1985 tarih ve 3238 sayılı Kanunla kurulan Savunma Sanayii Destekleme Fonunun kaynakları, bu amaçla bütçeye konulan ödenekler ve diğer ayni ve nakdi imkanlar birlikte değerlendirilmek suretiyle Savunma Sanayii İcra Komitesince tespit edilecek esaslar dairesinde karşılanır.

c) Milli Savunma Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinde mevcut ödeneklerden yukarıdaki fıkra gereğince tespit edilecek miktarlarını Savunma Sanayii Destekleme Fonuna ödemeye Milli Savunma Bakanı yetkilidir.

d) Savunma Sanayii Destekleme Fonundan (a) fıkrası çerçevesinde Hazineye yatırılacak paraları bir yandan bütçeye gelir, diğer yandan Milli Savunma Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerine ödenek kaydetmeye ve geçen yıllar ödenek bakiyelerini devretmeye Maliye ve Gümrük Bakanı yetkilidir.

e) 3238 sayılı Kanunda gerekli değişiklik yapılınca kadar, Savunma Sanayii Destekleme Fonundan Emniyet Genel Müdürlüğü için kiralanan, satın alınan ve satın alınacak helikopterler için yapılan ve yapılacak ödemeler, bu amaçla Genel Müdürlük bütçesine konan ödeneğin Fona aktarılmasıyla karşılanır. Aktarma işlemini yapmaya Maliye ve Gümrük Bakanı yetkilidir."

6. "MADDE 30.- Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere bağlı döner sermayeli işletmelerin aylık gayri safi hasılatının % 15'ini ve sermayeye eklenmiş olsun veya olmasın kullanılmayan geçmiş yıl karları dahil yıl sonu karlarını Hazineye yatırtmaya Maliye ve Gümrük Bakanı yetkilidir. Maliye ve Gümrük Bakanı bu oranı, döner sermayeler veya işletmeleri itibarıyla sifra kadar indirebilir.

Peşin gelirlerin ve yıl sonu karlarının toplanmasına, kaydına, raporlanmasına, bildirim ve ödeme sürelerinin tespitine ve peşin gelirlerin yıl sonu karlarına mahsubuna ilişkin hususlar Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenir.

Yıl sonu karları ve peşin gelirler yatırılmadığı takdirde, yıllık % 12 zamlı olarak ve 6183 sayılı Kanundaki usullere göre tahsil edilir. Ancak, hesaplanan zam, döner sermayelerin ita amiri ve saymanlarından yarı yarıya alınır. Maliye ve Gümrük Bakanlığınca verilmiş ek süreler için zam uygulanmaz."

7. "MADDE 31.- 1. TC. Merkez Bankasında NATO hesabında toplanan paralardan Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığınca tespit edilecek miktarlarla, 16/9/1960 tarih ve 79 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin 1 inci fıkrası gereğince teşkil olunan "Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu"nun üçer aylık dönemler itibarıyla gelir fazlalarından yarısına kadar olan kısımları, yıl sonunda da net gelir fazlasının tamamı, bütçenin ilgili tertiplerine gelir kaydedilir.

2. Kanunlarla veya kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş olan fonların hasılatlarının % 50'si bütçeye gelir kaydedilir. Gerekli görülen hallerde bu nispeti % 100'e kadar artırmaya veya % 50'den daha düşük bir nispet tayinine Başbakan yetkilidir.

Genel ve katma bütçeli idarelerle, diğer kamu kuruluşları, bankalar ve saymanlıkların fonlara yaptıkları ödemeler veya fonlar hesabına tahsil ettikleri tutarlardan yukarıda belirtilen nispetlerde kesinti yapmaya, kesintiye ilişkin esas ve usullerle, süreleri tespit etmeye, Maliye ve Gümrük Bakanı yetkilidir.

3. Maliye ve Gümrük Bakanı fonlarla ilgili tahakkuklardan ödenmemiş olması nedeniyle emanete alınmış miktarları gelir kaydetmeye yetkilidir."

8. MADDE 33.- a) Devlet Borçlarının yönetimi 16/4/1986 tarih ve 3274 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığınca yürütülür.

b) Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan, mali yıl içerisinde ödenecek dış ve iç borç anaparaları ile dış ve iç borçlanma tutarlarını bütçe dışında özel hesaplarda izletmeye, mali yıl zarfında iç ve dış borç anapara geri ödemelerini bütçe ile ilgilendirmeksizin yapmaya yetkilidir.

c) Devlet iç ve dış borç faizleri ve genel giderleri bu amaçla bütçeye konulacak ödeneklerle karşılanır.

d) Katma bütçeli idarelerin dış borçları Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığınca bu madde esaslarına göre ödenir.

e) Devlet borçlarının uygulama sonuçları Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlıkça hazırlanarak ilgili yıl kesinhesap cetveli ile birlikte Hazine Genel Hesabına dahil edilmek üzere Maliye ve Gümrük Bakanlığına gönderilir.

f) Devlet borçlarının yönetimi ve muhasebesi ile ilgili esas ve usuller Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Hazine ve Dış ticaret Müsteşarlığı tarafından birlikte düzenlenir."

9. MADDE 34.- a) Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan mali yıl içinde bu Kanunun "Denge" başlıklı maddesinde belirtilen tutarın bir katına kadar bir yıl ve daha uzun vadeli iç borçlanma aktine yetkilidir.

b) Verilen yetki sınırları içinde çıkarılacak Devlet tahvillerinin çeşitli ile bunların faiz oranı, ihraç fiyatı, ödeme süresi, basım ve satış yöntemleri ve diğer şartları Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığınca tespit olunur. Bu tahvillerin basım giderleri ve satışa katılacak bankalara ödenecek komisyon ve banka muameleleri vergileri ile satışa katılan bankaların satış işlemleri dolayısı ile yapacakları her türlü gider, vergi, resim ve harçların Hazinece bankalara geri ödenmesinde ve tahvillerin basımında uygulanacak şekil ve esaslar Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası arasında 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu ile 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri uygulanmaksızın akdedilecek mali servis anlaşması ile tespit edilir.

Cari yıl içinde çıkarılacak veya daha önceki yıllarda çıkarılmış tahviller, işlemiş faizleri ödenmek suretiyle, erken itfaya tabi tutulabilir.

Çıkarılacak tahvillerin faiz ve anapara ödemeleri ile yukarıda sözü geçen mali servis anlaşmasında yer alacak ödemeler ve bunların dışında kalan diğer konsolide Devlet borçları ile ilgili gider ve işlemler her türlü vergi (Gelir ve Kurumlar Vergisi hariç), resim ve harçtan müstesnadır.

Bu fıkralardaki hükümler Hazine bonoları ile daha önceki yıllarda ihraç olunan Devlet tahvili, Hazine bonoları ve diğer konsolide Devlet borçları ile ilgili işlemlerde de geçerlidir.

1991 yılında çıkarılacak tahvil ve bonoların vergi istisnalarını kaldırmaya veya uygulanacak oranları, yürürlükteki oranlar içinde kalmak üzere, tespit etmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

c) Devlet iç borçlanma senetlerinin dövizde endeksli olarak ihracı halinde, anaparadaki kur artışları her faiz ödeme tarihi itibarıyla yeniden hesaplanıp, anapara değerine ilave edilerek iç borç kaydı yapılır.

d) Devlet iç borçlanma tahvilleri ile Hazine bonoları kamu kurumlarının yapacakları ihale ve sözleşmelerde teminat olarak ve Hazinece satılacak milli emlak bedellerinin ödenmesinde nominal değerleri üzerinden kabul edilir. Tahvil ve bonolar nominal bedele faiz dahil edilerek ihraç edilmiş ise bu işlemlerde anaparaya tekabül eden satış değerleri esas alınır."

10. MADDE 35.- a) 2974 sayılı Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşları Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanması sonucu Hazinece üstlenilerek tahkim olunan borçlar için 1991 yılında yapılacak faiz ve anapara ödemelerinin gerektirdiği tutarda alacaklı kuruluşlara özel tertip Devlet iç borçlanma tahvili vermeye,

b) Yukarıdaki fıkrada sözü edilen faiz ödemelerini "Bütçeden Mahsup Edilecek Ödemeler Hesabı"ndan yaptırmaya, hesabın yılı içinde mahsup edilemeyen artıklarını ertesi yıla devretmeye,

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir."

11. "MADDE 36.- a) Yabancı ülke, banka ve kurumlarla veya uluslararası kuruluşlarla yapılmış ve yapılacak anlaşmalara göre proje kredisi olarak mali yıl içinde elde edilen imkanların;

1. Türk Lirası karşılıkları; dış borç kayıtları yapılarak Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından,

2. Malzeme ve hizmet bedelleri; taahhüt evrakı ve sözleşme tasarıları ile birlikte ilgili kuruluşlar tarafından,

Maliye ve Gümrük Bakanlığına bildirilir.

Sözkonusu miktarları gerektiğinde ilgili kuruluşlara ait bütçelerde açılacak özel tertiplere;

1. Ödenek kaydederek,

2. Mevcut ödeneklerden aktarma yaparak,

Bütçeleştirmeye, bunlardan yılı içinde harcanmayan miktarları ertesi yıl bütçesine devren ödenek kaydetmeye Maliye ve Gümrük Bakanı yetkilidir.

Daha önceki yıllarda benzer şekilde sağlanan imkanların Türk Lirası karşılıkları ile malzeme ve hizmet bedelleri için de yukarıdaki esaslara göre işlem yapılır.

b) Dış borçlanma imkanları ile satın alınacak malzeme ve hizmetlere ait taahhüt evrakı veya sözleşme tasarıları Maliye ve Gümrük Bakanlığınca vize edilmeden satın alma işlemi gerçekleştirilemez ve ilgili miktarların dış borç kayıtları yapılamaz. Maliye ve Gümrük Bakanlığı gerektiğinde dış borçlanma ile ilgili bütçeleştirme işlemleri yapılmadan önce (ilgili miktarların ödenek, gider ve dış borç kayıtları daha sonra yapılmak üzere) taahhüt evrakını ve sözleşme tasarısını vize etmeye yetkilidir.

c) Dış devlet borçlarıyla ilgili kredi anlaşmalarının yürürlüğe girmesini sağlayacak kanuni düzenlemelerin tamamlanmasına kadar kredi anlaşmaları gereği peşin ödenmesi gereken komisyon, ücret, garanti ücreti ve benzeri giderler ile gerektiğinde faiz ödemelerini de "Bütçeden Mahsup Edilecek Ödemeler Hesabı"ndan yaptırmaya, hesabın yılı içinde mahsup edilemeyen artıklarını ertesi mali yıla devretmeye Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan yetkilidir.

d) Konsolide dış devlet borçlarıyla ilgili kredi anlaşmalarında öngörülen bütün ödeme ve işlemler her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır.

e) Finansmanı yabancı devlet veya uluslararası kuruluşlarla yapılan antlaşmalara göre sağlanarak gerçekleştirilecek olan işler, antlaşma hükümlerinde özel ihale ve satınalma usullerinin öngörülmesi halinde, özel kanun, kararname veya antlaşma hükümlerine göre yürütülür."

12. "MADDE 37.- a) Yabancı ülkeler, uluslararası kurumlar veya yabancı ülkelerde yerleşik banka ve kurumlardan borçlanma yoluyla sağlanan finansman imkanlarını, ekonominin çeşitli sektörlerinde gelişmeyi sağlamak amacıyla ve andlaşmalar hükümleri uyarınca kamu ve özel sektör kurumlarına ikraz, devir veya kullandırmaya ve bu kredilerden yapılması gereken geri ödemeleri aynı kuruluşlar için hesaben ikraz veya krediye dönüştürmeye,

b) Yukarıda belirtilen imkanların doğrudan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya Türkiye'de yerleşik kurumlar ile Türk bankaları tarafından sağlanması halinde, bu kredileri kısmen veya tamamen devralmaya, devralınan bu kredileri kısmen veya tamamen kamu kurumlarına ikraz, devir veya kullandırmaya ve bu kredilerden yapılması gereken geri ödemeleri aynı kuruluşlar için hesaben ikraz veya krediye dönüştürmeye,

c) Yabancı ülkelerin kredi kuruluşları, uluslararası kurumlar veya yabancı ülkelerde yerleşik banka ve kurumlar ile Türkiye'de yerleşik bankalar tarafından kamu kurumlarına (Özel hukuk hükümlerine tabi olmakla beraber sermayelerinin % 50'sinden fazlası kamuya ait olanlar dahil) ve yatırım bankalarına verilecek kredileri, anlaşmalarındaki şartlarıyla garanti etmeye, ulusal banka ve kamu kuruluşlarınca yabancı ülkelere açılacak kredilerin geri ödenmesini garanti etmeye, yabancı ülkelerde doğrudan teminat mektubu vermeye, yetkili ulusal bankalar lehine garanti vermeye, özel sektör kurumlarına verilecek kredilere Türk Parası Kıymetini Koruma Mevzuatına göre transfer garantisi vermeye,

d) Yap - İşlet - Devret modeline dayalı olarak gerçekleştirilecek özel hukuk hükümlerine tabi şirket statüsüne sahip yerli ve/veya yabancı ortaklardan oluşan Türk şirketlerinden kamu, kurum ve kuruluşları ile bağlı ortaklıklarının ve mahalli idarelerin satın alacakları mal ve hizmet bedelleri için ödeme garantisi vermeye, gerektiğinde, projeyle ilgili anlaşmalardaki koşullar çerçevesinde köprü krediler sağlanmasına veya sağlanacak bu krediler için geri ödeme garantisi vermeye ve Yap - İşlet - Devret modeline dayanan tesisin sözkonusu projelere ilişkin anlaşmalardaki koşullar muvacehesinde satın alınması halinde de kredi borçlarını yüklenecek kamu kurum ve kuruluşları ile bağlı ortaklıklarının ve mahalli idarelerin lehine, finansör kuruluşlara garanti vermeye,

e) Türkiye Cumhuriyeti adına Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yabancı ülkeler resmi kuruluşları veya uluslararası kuruluşlardan sağlanan kredilerin teknik yardım ve eğitim amaçları kapsamındaki bölümlerini anlaşma hükümlerine istinaden gerektiğinde özel ve özerk bütçeli kamu kuruluşları ile kamu kuruluşu addedilen kurumlara karşılıksız olarak kullandırmaya,

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı oldu Bakan yetkilidir.

f) Daha önceki yıllarda yapılan işlemler için de bu esaslar geçerlidir."

13. "MADDE 38.- a) Yıllık programlarla belirlenen dış finansman ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 31/5/1963 tarih ve 244 sayılı Kanunun kapsamı dışında kalan kuruluşlarla kredi anlaşmaları yapmaya ve projelerin yapılabilirlik çalışmalarının dış finansman ihtiyaçlarını karşılamak üzere Dünya Bankası il üzerinde anlaşılacak şartlarla (10 000 000) ABD Dolarına kadar olan borçlanmaların yapılmasına Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir.

b) Bu gibi anlaşmalar savunma borçlanmalarına ilişkin kredi anlaşmaları ve bütçe kanunları hükümlerine dayanılarak yapılmış olup, Bakanlar Kurulunca uygun görülen diğer kredi anlaşmaları Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe girer. Bu kararnameler 31/5/1963 tarih ve 244 sayılı Kanun ve 23/5/1928 tarih ve 1322 sayılı Kanun hükümlerine tabi değildir.

c) Türkiye Cumhuriyetinin, bu Kanunun "Dış Borçların İkras, Devir ve Garanti Edilmesi" başlığını taşıyan maddesi ve bu madde hükümlerine dayanarak, sırasıyla borçlu veya garantör sıfatı ile taraf olduğu kredi anlaşmalarından doğan borçlarının dünya sermaye piyasalarında mevcut muhtelif finansman araçları vasıtasıyla yönetimi amacıyla anlaşma yapmaya Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir. Sözkonusu anlaşmalar imzalandıkları tarihte yürürlüğe girer.

d) Daha önceki bütçe yıllarında aktedilmiş benzeri anlaşmalar hakkında da bu hüküm uygulanır."

14. "MADDE 39.- a) Yabancı ülkeler, yabancı ülke kredi kuruluşları ve uluslararası mali kuruluşlar ile hibe anlaşmaları yapmaya, bu yolla sağlanan finansman imkanlarını kamu ve özel kuruluşlara kullandırmaya Hazine ve dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir. Sözkonusu anlaşmalar imzalandıkları tarihte yürürlüğe girer.

b) Yabancı piyasa, ülke ve kuruluşlara borç ve hibe şeklinde finansman sağlamak amacıyla anlaşmalar yapmaya ve bu anlaşmaların esas ve şartlarını belirlemeye Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir.

c) Yabancı ülke ve kuruluşlara verilecek olan borç ve hibeler, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı bütçesine bu amaçla konulacak ödenekten karşılanır."

15. "MADDE 40.-Genel bütçe ödemelerini zamanında yapabilmek ve tahsilatın göstereceği mevsimlik dalgalanmalardan bu ödemelerin olumsuz yönde etkilenmesini önlemek, uygulanmakta olan para politikasını yönlendirmek amaçları ile mali yıl içinde gerçek ve tüzelkişilere, genel bütçeden Hazine yardımı yapılan kamu kurum ve kuruluşlarına, kanunla kurulmuş fonlara en çok bir yıl vadeli Hazine bonoları satmaya, gerektiğinde bu bonoları satın almaya, satılacak Hazine bonolarının çeşitlerini, miktarını, satış usul ve esasları ile şartlarını tespiti, 14/1/1970 tarih ve 1211 sayılı Kanunun 50 nci maddesi esaslarına göre TC. Merkez Bankasından kısa vadeli avans almaya Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir.

Hazine bonolarının faizleri ve genel giderleri bu amaçla bütçeye konulacak ödeneklerle karşılanır.

Hazine bonolarının faiz ve bedelleri ile bunlarla ilgili ödemeler ve borçlanmaya ilişkin bütün işlemler her türlü vergi (Gelir ve Kurumlar Vergisi hariç) ve resimden müstesnadır."

16. "MADDE 47.-a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 154 üncü maddesi uyarınca gösterge rakamlarının aylık tutarlarına çevrilmesinde (352) memuriyet taban aylığı göstergesi için ise (480) katsayısı uygulanır.

b) Kurumların yurt dışı kuruluşlarına dahil kadrolarında görev alan Devlet memurlarının yurt dışı aylıkları, yeni kurlar ve yeni emsaller tespit edilinceye kadar, 12/3/1987 tarih ve 87/11595 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ek ve değişikliklerinde yer alan hükümlere göre ödenir.

c) 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (c) bendi uyarınca çalıştırılan sözleşmeli personelin sözleşme ücret tavanı (6.750.000) lira olarak uygulanır."

17. "MADDE 48.-a) 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile ek ve değişikliklerine göre verilen ve aynı Kanunla belirtilen oran ve tutarlar uygulanmak suretiyle bulunacak ikrameyenin ödenmesine devam olunur. Anılan Kanunun 26/7/1983 tarih ve 2867 sayılı Kanunla değişik 60 ıncı maddesinin 3 üncü fıkrasında bütçe kanunu ile belirleneceği ifade edilen ikramiye katsayısı olarak 1991 yılında Devlet memurları aylıkları için tespit olunan katsayı uygulanır.

b) 5441 sayılı Devlet Tiyatrosu Kuruluşu Hakkında Kanunun 14/7/1970 tarih ve 1310 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesi ile Devlet tiyatrolarında oynanacak eserleri seçen edebi kurulun tiyatro dışından katılan üyelerine her toplantı için özel kanunlarında değişiklik yapılınca kadar (10.000) TL. toplantı ödeneği verilir.

c) 1615 sayılı Gümrük Kanununun 165 inci maddesinde gerekli değişiklik yapılınca kadar aynı Kanunun 164 üncü maddesine göre, olağan çalışma saatleri dışında yapılacak gümrük işlemleri ve yük alıp vermeleri için aynı madde uyarınca iş sahiplerinden tahsil edilen ve emanete alınan ücretlerden en az yarısı 164 üncü madde hükümlerine göre belirlenecek hak sahiplerine ödenir. Bu ücretlerden kalan paraların söz konusu Bakanlık (Bağlı kuruluşlar dahil) personeline ödenmesine veya anılan Kanunun 161 inci maddesinin 4 üncü bendinde belirtilen

amaçlarla kullanımına yahut kısmen ya da tamamen hazineye irat kaydına ilişkin esasları tespiti Maliye ve Gümrük Bakanı yetkilidir.

1615 sayılı Kanunun 164 üncü maddesi hükmünden yukarıdaki fıkra da belirtilen işlerde görevlendirilen diğer bakanlıklar personeli ile bu işlerde fiilen çalışan saymanlık memurları ve diğer memurlar da yararlandırılırlar."

18. "MADDE 49.-a) Bazı Kamu Personeline Tayin Bedeli Verilmesi Hakkında 22.6.1989 tarih ve 2155 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ödenecek aylık tayin bedeli, günlük er istihkakının bir aylık tutarı esas alınarak hesaplanır. Ancak, bu şekilde ödenecek tayin bedelinin aylık tutarı (500) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpılması sonucu bulunacak miktarı geçemez.

b) Ordu hastabakıcı, hemşire ve ebelerinin erler gibi iâşe edilmelerine devam olunur. Bunlardan, kazandan iâşelerinin mümkün olmadığı, bağlı bulundukları komutanlık veya kurum amirliğince yazılı belge ile tevsik edilenler bedelen iâşe edilirler."

19. "MADDE 50.- 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 40 ıncı maddesinin son fıkrası kapsamına gidenlere asli görevlerinin yanında aynı fıkra da belirtilen görevlerden sadece birisi verilebilir."

20. "MADDE 51.-a) Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlara, kanunlarla kurulan fonlara, kefalet sandıklarına ve hizmetlerini genel ve katma bütçelerin transfer tertiplerinden aldıkları ödeneklerle yürütülen kuruluşlara tahsis edilmiş bulunan serbest memur kadroları ile sürekli işçi kadrolarından 31.12.1990 tarihi itibarıyla boş olanlar ile bu tarihten sonra herhangi bir nedenle boşalanların açıktan atama amacıyla kullanılması Maliye ve Gümrük Bakanlığının görüşü üzerine Başbakanlığın iznine tabidir. Ancak, mecburi hizmetli personel, hakimlik ve savcılık mesleklerinde bulunanlar ile meslekten sayılan görevlerde olanlar, Yükseköğretim Kurumu öğretim elemanları ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 59 uncu maddesi uyarınca istisnai memuriyetlere atanacak olanlar için izin aranmaz.

b) Genel ve katma bütçeli kuruluşlarla, mahalli idareler ve kamu iktisadi teşebbüsleri, özel kanuna veya özel kanunla verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlar veya bunlara bağlı işyerleri, sakat ve eski hükümlüler için;

1. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel ve özel şartları taşımak kaydıyla anılan Kanuna göre çalıştırdıkları personele ait kadrolardan,

2. 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3/c maddesine göre istihdam edilen sözleşmeli personele ait sözleşmeli personel pozisyonlarından,

3. Maliye ve Gümrük Bakanlığınca vize edilmiş işçi kadro ve pozisyonlarından,

İş Kanununun 25 inci maddesinde belirlenen oranlarda kadro ve pozisyon ayırmaya ve yükümlü oldukları kadar atama yapmaya mecburdurlar.

c) 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun değişik 17 nci maddesine göre hükümlü çalıştırmakla yükümlü kuruluşlar, bu amaçla, mevcut işçi kadro ve pozisyonlarının % 3'ünden az ve % 5'inden fazla olmamak üzere, işçi kadro ve pozisyonu ayırmak zorundadırlar.

d) Genel ve katma bütçeli kuruluşların döner sermaye ve fon saymanlığı kadroları ile katma bütçeli kuruluşların saymanlık ve bu saymanlıklarda çalışan memurlara ait kadrolardan Maliye ve Gümrük Bakanlığınca uygun görülenler gerektiğinde bu Bakanlığın kadro cetvellerine eklenebilir."

21. "MADDE 52.- Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeli kuruluşlar, belediyeler, il özel idareleri, kanunla kurulan fonlar ve hizmetlerini genel ve katma bütçelerin transfer tertiplerinden aldıkları ödeneklerle yürüten kuruluşlar ile 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamı dışında kalan kuruluşlarda sözleşme ile çalıştırılacak personel hakkında 6.6.1978 tarih ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile ek ve değişikliklerinin uygulanmasına devam olunur.

Birinci fıkrada sayılan kuruluşlar, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu dışında diğer kanun hükümlerine göre çalıştırdıkları sözleşmeli personelin unvan, sayı ve ücretlerini belirten cetvelleri ve tip sözleşme örneklerini, 1991 yılı Ocak ayı sonuna kadar Maliye ve Gümrük Bakanlığına vize ettirmek zorundadırlar.

Bütçe yılı içinde ilgili mevzuat hükümlerine dayanılarak sonradan görevlendirilecek yeni sözleşmeli personel için de kuruluşlarca ayrıca düzenlenecek ek cetvellerin ve farklı hükümler kapsamı halinde tip sözleşme örneklerinin Maliye ve Gümrük Bakanlığına vize ettirilmesi gereklidir. Yukarıdaki fıkralara göre vize işlemleri yapılmadan sözleşme yapılamaz ve herhangi bir ödemede bulunulamaz.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası ile ek geçici 16 ncı maddesi ve özel kanunları uyarınca 1990 mali yılında sözleşme ile çalıştırılanlardan 1991 mali yılında görevlerine devam etmeleri ilgili bakanlık veya kuruluşlarca uygun görülenlerin Ocak-Şubat aylarına ait sözleşme ücretleri, sözleşme ile çalıştırılmaları konusundaki kanuni işlemleri tamamlayıncaya kadar 1990 mali yılında vize edilmiş sözleşmelerine göre, yeni sözleşmeleri esas alınarak gerekli düzeltmeler daha sonra yapılmak üzere, Maliye ve Gümrük Bakanlığı vizesi aranmaksızın ödenir."

22. "MADDE 53.- Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan fonlar, hizmetlerini genel ve katma bütçelerin transfer tertiplerinden aldıkları ödeneklerle yürüten kuruluşlar ile 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamı dışında kalan kuruluşların 1.1.1991 tarihinden itibaren 30 iş gününden fazla süre ile çalıştıracakları geçici işçilere ait geçici iş pozisyonları, ilgili bakanlığın onayı alınmak suretiyle 31.1.1991 tarihine kadar Maliye ve Gümrük Bakanlığına vize ettirilecektir.

1991 mali yılında, kanunla, uluslararası antlaşmalarla veya 1991 yılı programı ile kurulması veya genişletilmesi öngörülen birimler için yapılacak yeni vizeler dışında, 1990 mali yılında vize edilmiş miktarları aşacak şekilde vize yapılamaz.

Vize edilmiş bulunan geçici işçi pozisyonları Maliye ve Gümrük Bakanlığının uygun görüşü ile başka unvanlı geçici işçi pozisyonları ile değiştirilebilir veya iptal edilebilir. Birimlerarası ve kuruluşlararası aktarmalarda da aynı usule uyulur.

Maliye ve Gümrük Bakanlığınca vize edilen cetvellerin bir örneği, ilgisine göre, Sayıştay Başkanlığına veya Başbakanlık Yüksek Denetleme Kuruluna gönderilir.

Bu vize işlemi yapılmaksızın ödeme yapılamaz. Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları 1.1.1991 tarihinden itibaren 30 iş gününden fazla süre ile çalıştıracakları geçici işçilere ait geçici iş pozisyonları ile 1990 mali yılı ve daha önceki yıllarda alınmış bulunan geçici işçi pozisyonları ilgili bakanlıkları kanalıyla 31.1.1991 tarihine kadar Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığına vize ettirilir. Vize ettirilen cetvellerin bir örneği Başbakanlık Yüksek Denetleme Kuruluna gönderilir. Bu vize işlemi yapılmaksızın ödeme yapılamaz. Vize edilen geçici işçi pozisyonları Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığınca başka unvanlı geçici işçi pozisyonları ile değiştirilebilir veya iptal edilebilir."

23. "MADDE 58.- 3093 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Gelirleri Kanununun 4 üncü maddesinin (c) bendinde yer alan yüzde 3,5 oranı 1991 yılında yüzde 1 olarak uygulanır. Bakanlar Kurulu bu oranı yüzde 3,5'a kadar artırmaya veya yüzde 1'e kadar azaltmaya yetkilidir."

24. "MADDE 66.- a) (1) 9/6/1958 tarihli ve 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 21/10/1960 tarih ve 107 sayılı Kanunla değişik 37 nci maddesinin (a) fıkrası,

(2) 6831 sayılı Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve bu Kanuna Üç Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair 20/6/1973 tarih ve 1744 sayılı Kanunun ek 3/d üncü maddesi,

(3) 18/2/1963 tarih ve 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 17 nci maddesinin Trafik Hizmetleri Geliştirme Fonuna pay verilmesine ilişkin,

Hükümleri, 1991 bütçe yılında, bu Kanuna bağlı (A) cetvelinin ilgili tertiplerine konulmuş ödenek tutarları düzeyinde uygulanır.

b) 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 36 ncı maddesinin 4 üncü fıkrası, bu Kanunun "Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Karları" başlıklı maddesi hükümleri çerçevesinde uygulanır.

c) 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibi Hakkında Kanunun 60 ıncı maddesinin 6 ncı bendinin a/1 fıkrasında yer alan ikramiye oranları 1991 mali yılında sırasıyla (Yüzde on) ve (Yüzde doksan) olarak uygulanır.

d) 2/2/1981 tarih ve 2380 sayılı Kanunun 4/12/1985 tarih ve 3239 sayılı Kanunla değişik 1 inci maddesi uyarınca belediyelemlerle ve il özel idarelerine genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplam üzerinden ayrılacak payların hesaplanmasında ve dağıtımında; aynı Kanunun 3239 sayılı Kanunun 131 inci maddesi ile değişik geçici 3 üncü maddesinde 1986 yılı için tespit edilen nispetlerin uygulanmasına 1991 yılında da devam olunur.

e) 2/2/1981 tarih ve 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanunun "Payların Hesaplanması ve Dağıtımı" başlıklı değişik 1 inci maddesinin dağıtıma ilişkin esasları 1991 yılında uygulanmaz. Bunun yerine söz konusu madde uyarınca 1991 yılında ayrılacak payların belediyelere dağıtımı, belediyelerin nüfusları, kalkınmışlık dereceleri, mali kaynakları ve turistik durumları göz önünde bulundurularak İçişleri, Maliye ve Gümrük ve Bayındırlık ve İskan Bakanlıklarınca birlikte tespit edilecek ve Başbakanlıkça uygun görülecek esas ve usuller çerçevesinde yapılır.

f) 24/3/1988 tarih ve 3418 sayılı Kanunun 18/5/1989 tarih ve 3558 sayılı Kanunla değişik 39 uncu maddesinin (a) bendinin, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne ayrılan % 16'lık payın bölüşüm ve ödenek kaydına ilişkin hükmü, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne ayrılan % 16'lık pay, Başbakanın onayı ile bu kuruluşlar arasında paylaşılır. Bu paylar bir yandan ilgili katma bütçeli kuruluşların (B) işaretli cetvellerine özel gelir, diğer yandan aynı kuruluşların bütçelerinde mevcut veya yeniden açılacak özel tertiplere ödenek kaydedilir. Bu ödeneklerden yıl içinde harcanmayan miktarlar ertesi yıl bütçelerine devren gelir ve ödenek kaydolunur, şeklinde uygulanır.

g) 1/7/1976 tarih ve 2022 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun"un 1 inci maddesinde yer alan 60 gösterge rakamı 100 olarak uygulanır.

h) 2946 sayılı Kamu Konutları Kanununun 5 inci maddesinin 3 üncü paragrafı (Büyükelçiler, daimi delegeler, maslahatgözarlar, askeri temsil heyetleri başkanları ve başkonsoloslar dışındaki personelden, kendilerine yurt dışında gerek kamu kurum ve kuruluşunun mülkiyetinde bulunan, gerek kiralanmış konutların tahsis edilmesi halinde, ilgili memurun emsal katsayılarına göre belirlenen yurt dışı net aylığının % 25'ini geçmemek üzere, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca tespit edilen tutarlar kadar kira beledi alınır. Kira bedeli alınan konutların mefruşat, elektrik, su, gaz, telefon, garaj ve genel giderleri de ilgili personelce ayrıca karşılanır.) şeklinde uygulanır.

ı) 12/6/1936 tarih ve 3054 sayılı Kanunun 7 nci, 24/6/1938 tarih ve 3488 sayılı Kanunun 6 ncı ve 1/5/1930 tarih ve 1601 sayılı Kanunla değişik 7/1/1929 tarih ve 1379 sayılı Kanunun 5 inci maddesi;

(2) 29/8/1977 tarih ve 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanununun 2 nci maddesi;

(3) Uluslararası kurumlarca, yabancı ülkelerin kredi kuruluşlarınca ve diğer her türlü dış kaynaklarca kamu kurumlarına, yatırım bankalarına ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına Hazine tarafından garanti edilenler de dahil olmak üzere verilecek krediler ve bu kredilerin sözkonusu kuruluşlara geri ödenmesi dolayısıyla düzenlenecek kağıtlar için 1/7/1964 tarih ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu;

(4) 2/1/1964 tarih ve 195 sayılı Basın-İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunun 42 ve 43 üncü maddeleri (Özel kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumları ile bunların aynı Kanun 29 uncu maddesinin (b) bendi kapsamı dışında kalan iştirakleri hakkında);

(5) 9/5/1985 tarih ve 3202 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci bendi;

(6) 1/6/1978 tarih ve 2148 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrası;

(7) 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 71 inci maddesi, (İhtiyaçların kamu kuruluşlarından karşılanmasına ilişkin esas ve usuller Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenir.);

(8) 1615 sayılı Gümrük Kanununun 165 inci maddesinin 2 nci fıkrası;

(9) 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 35 inci maddesinin (i) bendi ve son paragrafı;

(10) 3/7/1968 tarih ve 1053 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrası ile aynı Kanunun 3 üncü maddesi;

(11) Genel Bütçeye dahil dairelerle, katma bütçeli idareler bütçelerinden kamu iktisadi teşebbüslerine yapılacak "İktisadi Transferler ve Yardımlar Hakkında" 8/6/1959 tarihli ve 7338 sayılı Kanun hükümleri;

1991 mali yılında uygulanmaz."

III- DAYANILAN VE İLGİLİ ANAYASA KURALLARI :

1. "MADDE 88.- Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları İçtüzükle düzenlenir."

2. "MADDE 89.- Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlar.

Yayımlanmasını uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. Bütçe kanunları bu hükme tâbi değildir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu aynen kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayımlanır; Meclis, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Cumhurbaşkanı değiştirilen kanunu tekrar Meclise geri gönderebilir.

Anayasa değişikliklerine ilişkin hükümler saklıdır."

3. "MADDE 161.- Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzelkişilerinin harcamaları, yıllık bütçelerle yapılır.

Mali yıl başlangıcı ile genel ve katma bütçelerin nasıl hazırlanacağı ve uygulanacağı kanunla belirlenir.

Kanun, kalkınma planları ile ilgili yatırımlar vya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz."

IV- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Necdet DARICIOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN, Servet TÜZÜN, Mustafa ŞAHİN, İhsan PEKEL, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Erol CANSAL, Yavuz NAZAROĞLU, Güven DİNÇER ve Haşim KILIÇ'ın katılmalarıyla 5.3.1991 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

Davanın esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi ve ekleri, iptali istenen Yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Bütçeye ilişkin genel açıklama :

Anayasa'nın 161. maddesinde bütçenin hazırlanması ve uygulanmasının kanunla düzenleneceği öngörülmüştür. Anayasa'nın bu kuralı gereğince Muhasebei Umumiye Kanunu'nda bütçenin nasıl hazırlanacağına ve uygulanacağına ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Yasa'nın 6. maddesinde bütçe şöyle tanımlanmaktadır. "Bütçe, Devletin ve ona bağlı kamu kuruluşlarının yıllık gelir ve bu gelir ve masrafların uygulamaya konulmasına izin veren bir kanundur." Öte yandan bütçe; iktidarların program ve politikalarını hayata geçirme konusunda kullandıkları bir araçtır.

Her ne kadar, gelirlerin ve giderlerin toplanma ve harcanmalarına ilişkin usul, esas ve yükümlülükler başka başka yasalarla düzenlenmişse de bunların uygulanmaya konması 1050 sayılı Yasa'nın yukarıda belirtilen hükmü gereğince ancak Bütçe Yasalarının verdiği izinle olanaklıdır. Bütçe Yasası; gelirlerin toplanmasını ya da giderlerin yapılmasını düzenleyen yasaların o yıl içinde uygulanmasına izin verebileceği gibi, uygulanmamasını da öngörebilir.

1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 39. maddesinde, yasaya dayanmadıkça hiçbir vergi ve resimin, tarh ve tahsil edilemeyeceği belirtilerek bununda ancak bütçe yasası ile mümkün olacağı kuralı getirilmiştir. Bütçelerin (c) cetvelinde gelirlerin dayanağını gösteren yasalar tek tek belirtilmektedir. Başka bir anlatımla, belirtilen bu yasalar gereğince tahsil edilecek gelirleri toplamaya bütçe yasası ile izin verilmektedir. Muhasebei Umumiye Kanununun 45. maddesinde ise, yapılacak harcamalar için ödeneğin ayrılacağı belirtilmekte, bunun ayrıntılarının da bütçe yasasına ekli (A) cetvelinde gösterilmesi öngörülmektedir.

Yine Anayasa'nın 161. maddesi gereğince; bütçeler yıllık yapılır; ancak bütçe yasasına bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz. Sınırlı durumlarda gelecek yıllara ilişkin hükümler içerebilir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu :

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkileri Anayasa'nın 87. maddesinde belirtilirken bütçe yasa tasarısını görüşmek ve kabul etmek dışında diğer yasaları koymak, değiştirmek ve kaldırmak biçiminde bir ayırım yapılmıştır, Bütçe yasalarını öteki yasalardan ayrı tutan bu Anayasa ilkesi karşısında, herhangi bir yasa ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe yasası ile düzenlenmesine veya herhangi bir yasada yer alan hükmün bütçe yasaları ile değiştirilmesine ve kaldırılmasına olanak yoktur.

Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerinde yasaların Türkiye Büyük Millet Meclisinde teklif, görüşme usul ve esasları ile yayımlanması düzenlenirken bütçe yasalarının görüşme usul ve esasları 162. maddede ayrıca belirtilmiştir. Bu maddeye göre bütçe yasa tasarılarının görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, genel kurulda üyelerin gider arttırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiş ve Anayasa'nın 89. maddesiyle de Cumhurbaşkanı bütçe yasalarının bir daha görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderme yetkisi tanınmamıştır. Öte yandan Anayasa'nın 163. maddesinde bütçelerde değişiklik yapılabilmesi esasları ayrıca

düzenlenmiş Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname ile bütçede değişiklik yapma yetkisi verilmemiştir.

Anayasa'da birbirinden tamamen ayrı ve değişik olarak düzenlenen bu iki yasalastırma yönteminin doğal sonucu olarak birisinin konusuna giren bir işin, öteki yöntemin uygulanması ile düzenlemesinin, değiştirilmesinin veya kaldırılmasının mümkün olamayacağı ortaya çıkmaktadır.

Anayasa'nın 161. maddesinin son fıkrasında "Bütçe Yasalarına bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz." denilmektedir Maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi, bütçe yasaları öteki yasalardan ayrı olması sebebiyle bir yasa kuralı nasıl aynı nitelikte bir yasa kuralıyla değiştirilebilirse bütçe yasaları da aynı biçimde hazırlanmış ve kabul edilmiş bir bütçe yasası ile değiştirilebilir. Yasa konusu olabilecek bir kuralı kapsamaması koşuluyla "bütçe ile ilgili hükümler" ifadesi de bütçeyi açıklayıcı, uygulanmasını kolaylaştırıcı nitelikte düzenlemeler olarak değerlendirilmelidir.

Bir yasa kuralının bütçeden harcamayı ya da bütçeye gelir sağlamayı gerektirir nitelikte bulunması, mutlak biçimde "bütçe ile ilgili hükümlerden" sayılmasına yetmez. Her yasada değişik türde gidere neden olabilecek kurallar bulunabilir. Böyle kuralların bulunmasıyla örneğin eğitim, savunma, sağlık, yargı, tarım, ulaşım ve benzeri kamu hizmeti alanlarına ilişkin yasaların bütçeyle ilgili hükümler içerdiği kabul edilirse, bu konulardaki yasaların değiştirilip kaldırılması için de bütçe yasalarına hükümler koymak yoluna gidilebilir. Oysa bu tür yasa düzenlemeleri, bütçenin yapılması ve uygulanması yöntemiyle ilişkisi bulunmayan, Yasakoyucunun başka amaçla ve bütçeninkinden tümüyle değişik yöntemlerle gerçekleştirilmesi gereken yasama işlemleridir. "Bütçe ile ilgili hüküm" ifadesine dayanılarak, gider ya da gelirle ilgili bir konuyu olağan bir yasa yerine bütçe yasası ile düzenlemek Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerini bu tür yasalar bakımından uygulanamaz duruma düşürür.

Anayasa'nın 161. maddesinin getiriliş amacı, bütçe yasalarında, bütçe kavramı dışındaki konulara yer vermemek böylece bütçe yasalarını ilgisiz kurallardan uzak tutmak kendi yapısı içinde bütünlendirmektir.

1991 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun iptali istenen maddeleri belirtilen bu açıklamalara göre incelenecektir.

1- Yasanın 4. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu :

a) Maddenin birinci fıkrasının incelenmesi :

aa- (a) bendinin incelenmesi

Fıkranın (a) bendi ile harcamalarda tasarrufu sağlamak, tutarlı, dengeli, etkili bir bütçe politikası yürütmek amacı ile ödeneklerin dağıtım ve kullanımı konusunda önlemler almaya ve sınırlamalar koymaya Maliye Bakanı yetkili kılınmaktadır. Hükümetler mali politikalarını yönlendirmeleri açısından ödenekleri araç olarak kullanmakta olup bu konuda Maliye Bakanına önlemler almak ve sınırlamalar koymak yetkisi verilmesi tamamen bütçe ile ilgili bir hüküm olup Anayasa'nın 161. maddesine aykırı bir yönü görülmemiştir.

Bu konudaki iptal isteminin reddi gerekir.

bb- (b) bendinin incelenmesi

Fıkranın (b) bendinde; Giderlerinin yarısından fazlası hazine yardımları ile karşılanan ve katma bütçeli idare durumunda da bulunmayan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Elektrik İşleri Etüd İdaresi, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Milli Prodüktivite Merkezi, Türk Standartları Enstitüsü gibi kuruluşların hizmet programlarını yılı içinde düzenlemeye ve bunlar için harcama ve istihdam esasları yönünden gerekli standartları tesbite ve sınırlamalar koymaya Maliye Bakanı yetkili kılınmaktadır. Saydığımız bu kurumlar faaliyetlerini bütçeden aldıkları ödeneklerle sürdürmekle beraber mali konularda bağımsız olup, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye ve 832 sayılı Sayıştay Yasalarına bağlı değildirlir.

Belirtilen kurumların kuruluş yasalarının kimi hükümleri bir yıllığına da olsa değişikliğe uğratılmaktadır. Nitekim kısa adı TÜBİTAK olan 7.7.1963 gün ve 278 sayılı "Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun"un 3. maddesinde kuruluş ve organlar gösterilmekte, kurumun başkan ve yönetim kurulu tarafından temsil edileceği belirtilip 6. maddesinin (f) fıkrasında başkana kurumun çalışma plan ve programlarını hazırlama görevi verilerek 5. maddenin (c) fıkrasının üçüncü bendinde de hazırlanan plan ve programları onaylama yetkisi Yönetim Kuruluna bırakılmaktadır. Ayrıca, Yasanın 10. ve 17. maddelerinde kurumun çalıştıracığı personele ilişkin istihdam esasları , gösterilmektedir.

Yine, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun 11.8.1983 gün ve 2876 sayılı Kuruluş Yasasının 9. maddesinin (e) fıkrasında kurumun kısa, orta, uzun vadeli çalışma plan ve programlarını hazırlamak ve yetkili organlara sunmak, (g) fıkrasında ise; gerektiğinde kurulacak araştırma ve uygulama birimlerinin çalışmalarının hizmet ve faaliyetlerinin verimli olması için öngörülen planlama ve programlama kurum başkanının görevleri arasında sayılmıştır. Yasanın 6. maddesinde ise Kurumun çalışma plan ve programı ile bütçesini onaylama görevi Yüksek Kurula verilmiştir. Kurum personelinin statü ve özlük haklarına ilişkin konular da aynı Yasada düzenlenmiştir.

25.6.1958 gün, 7163 sayılı Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Teşkilat Kanunu'nun 6., 17., 18. ve 20. maddeleri ve 14.6.1935 günlü, 2804 sayılı Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Kanunu'nun 5. ve 10. maddeleri; Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında Kanun'un 3. maddesinin (a) fıkrası ile 5., 6., 8. ve 9. maddeleri belirtilen kurumların çalışma programları ve personelinin istihdam biçimlerini düzenlemektedir.

Görüldüğü gibi belirtilen kurumların Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerine uygun olarak çıkarılmış Kuruluş Yasalarının hizmet programları, harcama ve istihdam biçimlerine ilişkin hükümleri değişikliğe uğratılmaktadır. Bu konuda kurumların başkan ve kurullarına verilen yetkiler bütçe dönemi sayılan bir yıllık süre için geçici de olsa Maliye ve Gümrük Bakanı'na bırakılmaktadır.

Genel yasa tasarı ve teklifleri ile Bütçe Kanunu tasarılarının Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülüp kabul edilmeleri Anayasa'da ayrı yöntem ve kurallara bağlanmıştır. Bütçe Yasası ile genel bir yasa kuralının değiştirilmesi kararın V/B bölümünde açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olacağından (b) bendinin iptali gerekir.

Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

- (c) bendinin incelenmesi

Bütçe Yasası'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde genel bütçeli idareler ile katma bütçeli idarelerin Türkiye Elektrik Kurumuna olan borçları ile aynı idarelerin büyükşehir belediyelerine bağlı elektrik, su ve havagazı işletmelerine olan borçlarının ödenmesini sağlamak amacıyla ilgili kuruluşun borç tertibine ya da bu amaçla yeniden açılacak tertibe aktarmada bulunmaya Maliye ve Gümrük Bakanı yetkili kılınmaktadır.

Anayasa'nın 161. maddesinin ikinci fıkrası "... Genel ve katma bütçelerin nasıl hazırlanacağı ve uygulanacağı kanunla belirlenir." biçiminde düzenlenmiştir. Bu kurala uygun olarak çıkarılmış olan 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu'nun değişik 56. maddesinde ödeneklerin aktarılmasına ilişkin olarak şöyle denilmektedir:

"Bütçeler ve bölümler arasında ödenek aktarması yasa ile olur. Ancak, harcamalarda tasarrufu sağlamak, dengeli ve etkili bir bütçe politikasını gerçekleştirmek üzere bu tür aktarmaları yapmaya ve yeni tertipler açmaya bütçe kanunlarıyla Maliye ve Gümrük Bakanı yetkili kılınabilir.

Bölüm içi aktarmalar Maliye ve Gümrük Bakanının izni ile yapılır."

Görüldüğü gibi ödeneklerin aktarılması ve yeni tertiplerin açılması konusunda Maliye ve Gümrük Bakanı bütçe ile bazı durumlarda yetkili kılınmaktadır. Genel ve katma bütçeli kuruluşların elektrik, havagazı ve su borçlarının ödenebilmesi için ilgili kuruluşun borç tertibine veya bu amaçla yeniden açılacak tertibe gerektiğinde ödenek aktarabilme yetkisinin Maliye ve Gümrük Bakanına verilmesi bütçe ile ilgili bir hüküm niteliğindedir.

Bu nedenle Anayasa'ya aykırı bir yön görülmemiştir.

b) Maddenin ikinci fıkrasının incelenmesi

Maddenin ikinci fıkrasında da, birinci fıkranın (c) bendinde belirtildiği gibi Maliye ve Gümrük Bakanına genel ve katma bütçeli kuruluşların belediyelere olan borçlarının ödenmesi amacıyla o idarelerin bütçelerinden kesinti yapma ve aktarma yetkisi verilmektedir. Birinci fıkranın (c) bendinde açıklanan gerekçelerle bütçe ile ilgili hüküm niteliğinde görülen bu fıkra için iptal isteminin reddi gerekir.

c) Maddenin üçüncü fıkrasının incelenmesi

İptali istenen 4. maddenin üçüncü fıkrası "Bu madde hükmü özel idareler, belediyeler, döner sermayeli kuruluşlar ve kamu iktisadi teşebbüsleri hakkında da uygulanır." biçiminde düzenlenerek maddenin diğer fıkralarında belirtilen hükümlerin adı geçen kuruluşlara da uygulanacağı vurgulanmaktadır.

Buna göre; özel idarelerin, belediyelerin, döner sermayeli kuruluşların ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinin elektrik, su ve havagazı borçlarının ödenmesi için bütçelerinde bu maksatla ayrılan ödeneklerden kesinti yapmaya ve Maliye Bakanlığı bütçesine aktarmaya Maliye ve Gümrük Bakanı yetkili kılınmaktadır.

- Özel idareler, genel ve katma bütçeli idareler dışında bütçeleri kendilerince hazırlanan özel bütçeli mahalli kuruluşlardır. Bu idarelerin bütçeleri valiler tarafından hazırlanır ve il genel

meclisinde kabul edildikten sonra İçişleri Bakanlığı'nın onayı ile yürürlüğe girer. İdari vesayet yetkisi bulunan bu Bakanlığın özel idare bütçesini onaylaması sırasında hangi konularda değişiklik yapabileceği 13.3.1329 gün ve 3360 sayılı İl Özel İdaresi Yasası'nın 86. maddesinde açıkça belirtilmiştir. Bunun dışında vesayet yetkisine dayanarak herhangi bir değişiklik yapması mümkün değildir. Vesayet makamına özel idare bütçesinde sınırlı bir ödenek artırma yetkisi verilmişken bu bütçelerde elektrik, su ve havagazı borçlarının ödenmesi için ayrılmış ödeneklerden kesinti yapmaya ve bunu Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine aktarmaya Maliye Bakanının yetkili kılınması İl Özel İdare Yasası'na eklenen geçici de olsa yeni bir kural niteliğindedir.

- Aynı biçimde 3.4.1930 gün ve 1580 sayılı Belediye Yasası'nda bütçenin hazırlanması, onaylanması ve uygulanmasına ilişkin hükümler yer almakta, 123. maddesinde İçişleri Bakanlığı'nın bütçeyi onaylaması sırasında yapabileceği değişiklikler belirtilmiş, 124. maddesinde ise bunun dışında hiçbir değişiklik yapılamayacağı hükme bağlanmıştır.

Maliye ve Gümrük Bakanına mahalli idareler bütçesinden hangi sebeple olursa olsun Genel bütçe ile ödenek kesintisi yapma yetkisi verilmesi, belirtilen yasalarda bir yıllık değişikliğe neden olmaktadır.

- Döner Sermaye İşletmeleri Yasa ile kurulur ve 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu'nun 49. maddesi gereğince bütçeden ayrılan ödeneklerle sermayeleri oluşturulur.

27.9.1984 gün ve 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esaslarına İlişkin Yasa'nın 40. maddesinde;

"Bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar ihtiyaç halinde döner sermaye işletmeleri kurabilirler.

Döner sermaye işletmelerinin kurulması, sermayesi, gelirleri, işleyiş ve denetimi ile ilgili esas ve usuller kanunla düzenlenir." denilmektedir.

Belli bir konu için döner sermayeli bir devlet işletmesi kurulması, sermayesinin oluşturulması, işlemlerinin ve kârlarının hangi kurallara bağlanması gibi konuların bütçe ile ilgili bir yönü olmayıp yasalarla düzenlenmesinin zorunlu olduğunda kuşku yoktur. İşin bütçe ile ilgili yönü sadece sermayesinin oluşması için bütçeden ödenek ayrılmasının veya kârlarının bir bölümünün ya da tümünün bütçeye devrinin Yasada öngörülmesi hallerinde (ki genellikle böyle olmaktadır) Yasada belirtilen ödenek miktarlarının bütçeye konulmasından ve gelir bütçesinde yer alacağı tertibi göstermekten ibarettir.

Döner sermayeli işletmelerin kuruluş ve işleyişleri ancak yasa ile düzenlenmesi zorunludur. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararlarında da bu görüş benimsenmiştir. Elektrik, su ve havagazı borçlarını ödemek üzere Maliye ve Gümrük Bakanına ödenek kesintisi yapma yetkisi verilmesi, bunların kuruluş yasalarında belirtilmesi gereken genel konulardan olması nedeniyle, bütçe yasası ile bir ilgisi yoktur.

- Kamu İktisadi Teşebbüsleri özerk bütçeli kuruluşlar olup bunların bütçelerinin hazırlanması, kabulü, uygulama ve denetimi, genel bütçeden ayrı yöntem ve kurallara bağlıdır. Anayasa'nın 161. maddesinin ilk fıkrası da kamu iktisadi teşebbüslerinin harcamalarını Genel bütçenin dışında tutmuştur. Elektrik, su ve havagazı işletmelerine olan borçlarının ödenmesi için Maliye ve Gümrük Bakanına bütçelerinde kesinti yapma yetkisi verilmesi Anayasa'nın 161. maddesinin son fıkrasına aykırılık oluşturmaktadır.

Bütçe Yasası'nın 4. maddesinin son fıkrası hem genel yasalarla yapılması gereken konuları düzenlemekte hem de kimi yasaların kurallarını değişikliğe uğratmaktadır. Anayasa'ya aykırılık sorununun genel olarak incelendiği V/(B) bölümünde belirtilen gerekçelerle fıkra, Anayasa'nın 88-89. ve 161. maddelerine aykırı olup, iptali gerekir.

Yılmaz ALİFENDİOĞLU ve Haşım KILIÇ bu görüşlere iptalin kapsamı yönünden, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU esastan katılmamışlardır.

2- Yasa'nın 9. Maddesinin (c) ve (d) fıkralarının Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

a- Maddenin (c) fıkrasının incelenmesi

Maddenin (c) fıkrasının son tümcesinde "... Mahalli hizmet niteliği taşıyan işler bu fıkroda belirtilen esaslar çerçevesinde ve proje safhasında da valinin yetki ve sorumluluğuna devredilebilir." denilmektedir. Fıkranın başında, yıllık yatırım programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerin, Devlet Planlama Teşkilatının uygun görüşü ve ilgili Bakanın onayı ile Valinin yetki ve sorumluluğunda gerçekleştirilebileceği, bu projelerde harcanmak üzere gönderilecek paraların hizmetin ait olduğu il özel idaresine ödeneceği belirtilmektedir. Mahalli hizmet niteliği taşıyan işlerin de bu esaslar içinde valinin yetki ve sorumluluğuna devredileceği öngörülmektedir.

Mahalli hizmet niteliği taşıyan projelerin finansmanını karşılamak üzere genel bütçeden yapılacak transferlerin etkin biçimde harcanmasının sağlanması ve merkezi yönetimin plân ve proje üzerindeki iş yoğunluğunun valinin sorumluluğuna terkedilerek hafifletilmesi, yatırımların çabuklaştırılması amacını gerçekleştirmek üzere yapılan bu düzenleme genel bütçeden yapılacak transfer ödemeleri nedeniyle bütçeyle ilgili olup Anayasa'nın 161. maddesine aykırı görülmemiştir.

Yekta Güngör ÖZDEN, Selçuk TÜZÜN ve Yalçın ACARGÜN bu görüşe katılmamıştır.

b- (d) fıkrasının incelenmesi

Maddenin (d) fıkrasında; Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Kuruluş Yasası'nda gerekli düzenleme yapıncaya kadar program dahilindeki yatırımların gerçekleştirilmesine ilişkin kimi işlemler Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın uygun görüşü alınarak bu genel müdürlüğe bırakılması öngörülmektedir.

4.6.1937 günlü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nda; program dahilinde yürütülen yatırımlara ilişkin Emniyet Genel Müdürlüğü'ne verilmiş herhangi bir görev ve yetki yoktur. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın görev ve yetkisinde bulunan yatırımlara ilişkin işlemlerin bütçe yasası ile başka bir kuruluşa devri mümkün değildir. Kaldı ki fıkroda geçen "Kanuni düzenleme yapıncaya kadar" ifadesi de bu düzenlemenin bütçe yasası dışındaki yasalarla yapılması gerektiğini de vurgulamaktadır. Önceki bölümlerde açıklandığı gibi Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerini işlemez duruma sokan bu düzenlemenin bütçeyle ilgisi yoktur.

Bu nedenle Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olan bu fıkranın iptali gerekir.

Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU bu görüşe katılmamıştır.

3- Yasa'nın 10. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a) Maddenin (a) fıkrasının incelenmesi

Maddenin (a) fıkrasıyla 1991 Mali Yılı içinde; Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatının ihtiyacı olan ham petrol, akaryakıt ve madeni yağlar ile yalnız makine yağı üretiminde kullanılan katkı maddeleri ve yalnız petrol üretiminde kullanılan kimyevi müstahzarların dışalımını ile bunların yurt içinde üretilenlerinin tesliminde vergi ve resim bağışıklığı getirilmektedir.

Fıkra göre, yukarıdaki malların dışalım ve yurt içinde üretilenlerin tesliminde; gümrük vergisi, belediye hissesi, ithalde alınan damga resmi, ulaştırma altyapıları resmi, akaryakıt tüketim vergisi ile Hazineye, katma bütçeli idarelere, özel idare ve belediyelere ait her türlü vergi, resim, harç, zam ve ardiye ücretleri (Katma Değer Vergisi hariç) alınmayacaktır.

19.7.1972 gün ve 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun "Muafiyetler" başlığını taşıyan 8. maddesinin birinci fıkrasının 18.4.1983 gün ve 2817 sayılı Yasa'nın 6. maddesi ile değişik 4. bendinde gümrük vergisinden bağışık tutulan kuruluşlar ve eşyalar belirtilmektedir. Buna göre, Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının belirtilen ihtiyaçları yalnızca gümrük vergisinden muaf tutulmuştur. Halbuki iptali istenen 10. maddenin (a) fıkrasında belirtilen kurumlar, gümrük vergisi yanında belediye hisseleri, ithalde alınan damga resmi, akaryakıt tüketim vergisi ile Hazineye, katma bütçeli idarelere, Belediye ve özel idarelere ait her türlü vergi, resim ve harç'tan bağışık tutulmaktadır. Başka bir anlatımla bütçe kanunu ile ilgili bütçe yılı içinde yeni vergi bağışıklığı getirilmektedir.

14.5.1964 gün ve 474 sayılı Gümrük Giriş Tarife Cetveli Hakkında Kanun'un 2. maddesi, 31.10.1990 gün ve 3675 sayılı İthalde Alınacak Damga Vergisi Hakkında Kanun'un 1. maddesi, 20.11.1984 gün ve 3074 sayılı Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu'nun 2. ve 4. maddeleri gereğince bu vergi ve resimlere ait oranlarda artırma ve eksiltmeleri tespite Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Vergi muafiyet ve istisna oranlarında yapılması gereken değişiklik için Bakanlar Kuruluna yasa ile yetki verilebilir. Nitekim Anayasa'nın 73. maddesinin son fıkrasında Bakanlar Kuruluna böyle bir yetkinin verilebileceği öngörülmektedir.

İptali istenen 10. maddenin (a) fıkrası ile yapılan değişiklik vergi muafiyet ve istisnalarının kapsamını genişletici niteliktedir. Anayasa'nın 73. maddesine göre vergi bağışıklığı yasalarla düzenlenecek bunun yanında oranların alt ve üst sınırları belirtilmek suretiyle Bakanlar Kuruluna bu oranlarda değişiklik yapma yetkisi verilebilecektir.

Dava konusu kural bütçeyle ilgisi bulunmadığından Anayasa'nın 161. maddesine ve diğer yasalarla yapılması gereken bir düzenlemenin bütçe yasasıyla yapılması nedeniyle de 88. ve 89. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

b- (b) fıkrasının incelenmesi

Fıkroda Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatının ihtiyacı olan akaryakıt ve madeni yağların belirtilen kuruluşların gerek göstermesi üzerine akaryakıt ikmali yapan müesseselere teslimi sırasında (a) fıkrasında gösterilen istisnaların aynen uygulanacağı fıkranın ikinci paragrafında ise vergi bağışıklığı uygulanarak ithal olunan ham petrolden elde edilen ürünlerin yukarıda

belirtilen kuruluşlara tahsis olunmayan kısmına bu istisnaların uygulanmayacağı belirtilmektedir.

1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 8. maddesinin 4. bendinde öngörülen gümrük vergisi bağışıklığı Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'na tanındığı halde, dava konusu fıkra ile Milli İstihbarat Teşkilatı da kapsam içine alınmış, ayrıca bunların gerek göstermesi halinde akaryakıt ikmali yapan kuruluşlara da (a) fıkrasında belirtilen vergi bağışıklıklarının uygulanacağı öngörülmüştür.

İstisna kapsamını genişleten bu fıkranın da (a) fıkrasında belirtilen gerekçelerle iptali gerekir.

c- (c) fıkrasının incelenmesi :

Fıkroda, Türk Silahlı Kuvvetlerinin savunma hizmetlerinin yürütülmesi için yurt dışından alınması zorunlu bulunan savaş silah, araç, makine, teçhizat ve malzemeye ilgili yapılmış ve yapılacak dışalımları her türlü vergi, resim, harç ve zamdan bağışık tutulması öngörülmüştür.

1615 sayılı Gümrük Yasası'nın 8. maddesinde gümrük vergisinden bağışık tutulan kuruluş ve mallar belirtilmiştir. İptali istenen fıkra ile Silahlı Kuvvetlerin dışarıdan aldığı savaş silah araç ve gereç gümrük vergisi yanında diğer tüm vergi, resim, harç ve zamdan bağışık tutulmak suretiyle kapsam genişletilmiştir. Bu sebeple (a) fıkrasında belirtilen gerekçelerle (c) fıkrasının da iptali gerekir.

d- (d) fıkrasının incelenmesi

Bu fıkra ile Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca, Gümrük Muhafaza Teşkilatı'nın ihtiyacı için yurt dışından satın alınacak silah, makine, jeneratör, telsiz, radar ve haberleşme cihazları gümrük vergisi ve resimlerinden bağışık tutulmaktadır.

19.7.1972 günlü, 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 8. maddesinin birinci fıkrasının 4. bendinde, Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün sayılan eşyaya ilişkin dışalımlarda sadece gümrük vergisi yönünden bağışık tutulduğu belirtilmektedir. Dava konusu fıkra ile ise gümrük vergisi yanında gümrük resmi içinde bağışıklık getirilerek kapsamı genişletilmiştir. Maddenin (a) fıkrasının incelenmesinde belirtilen gerekçelerle bu fıkra da Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olup iptali gerekir.

Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU maddenin (a), (b), (c), (d) fıkralarının iptaline ilişkin bu görüşlere katılmamışlardır.

e- (e) fıkrasının incelenmesi

Bu fıkraya göre; Bütçe Kanunu'nda yer alan hükümlerde çeşitli mallar için gümrük tarifelerindeki eşya tasnif Nomanklatürü esas alınarak belirtilmiş bulunan tarife pozisyon numaraları yerine aynı mallar için "Armonize Sistem NomanKlatürü"nde yer alan tarife pozisyonu numaralarını tatbik ve bu konudaki düzenlemeleri yapma yetkisi Maliye ve Gümrük Bakanı'na verilmektedir.

22.11.1988 günlü ve 3501 sayılı; Uyumu Sağlanmış (Armonize) Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi Hakkında Uluslararası Sözleşmeye Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun'un 2. maddesinde "Uyumu Sağlanmış (Armonize) Mal Tanım ve Kodlama Sistemi Hakkında Uluslararası Sözleşmeye taraf olunması sebebiyle doğacak yükümlülükler için tedbir alınması ve gerekli düzenleme yapılması hususunda Bakanlar Kurulu yetkilidir." denilmektedir.

Uluslararası bu sözleşmeye katılmamız nedeniyle gümrük giriş tarife cetveli; 14.5.1964 günlü, 474 sayılı Gümrük Giriş Tarife Cetveli Hakkında Kanun'un 3502 sayılı Kanunla değişik 1. maddesi ile cetvel Armonize Sistem Nomenklatürü esas alınarak yeniden düzenlenmiştir. Bu cetvelde yer alan eşyaların pozisyonlarını, alt tarife pozisyonlarını ve bunlara ait sosyal kodları, fasıl ve alt tarife pozisyon notlarını değiştirmeye belirtilen Yasa'nın 1. maddesiyle Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Böylece bütçe ile hiçbir ilgisi olmayan, tamamen genel nitelikteki yasalarla düzenlenmesi gereken konular bütçe yasasında yer almış ve Bakanlar Kurulu'na verilen yetkiler değiştirilerek Maliye ve Gümrük Bakanı'na verilmiştir.

Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olan bu fıkranın da iptali gerekir.

4- Yasanın 12. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

a) (a) bendinin incelenmesi

Bendin birinci paragrafında; Taşıt Kanunu kapsamına giren kuruluşlarla bunlara bağlı fonların bazı istisnalar dışında her ne suretle olursa olsun yabancı menşeli taşıt edinemeyecekleri belirtildikten sonra yerli muhteva oranı % 40'ın üzerinde olan taşıtların yabancı menşeli sayılmayacağı öngörülmüştür.

5.1.1961 günlü, 237 sayılı Taşıt Kanunu'nun 1. maddesinde kapsam açıklanırken, genel bütçeye dahil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler, bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli kuruluşlar yanında;

- İktisadi devlet teşekkülleri ve özel kanun ve kararnamelerle kurulan her çeşit banka ve teşekküller,

- Yukarda sayılan kuruluşların sermayesinin yarısından fazlasına sahip bulundukları teşekkül ve müesseseler,

- Kamuya yararlı derneklerden Bakanlar Kurulunca lüzumlu görülenlerin, bu Yasa hükümlerine tabi olacağı belirtilmiştir.

Buna göre, Taşıt Yasası genel ve katma bütçeli kuruluşlar yanında, kamu iktisadi teşekkülleri ile yukarıda belirtilen diğer kurumları da kapsam içine almıştır. Genel ve katma bütçeli kuruluşlar dışında kalmasına rağmen yukarıda kapsam içinde belirtilen tüm kurum ve kuruluşların genel bütçe kanunu ile hiçbir ilgisi yoktur. Bunların taşıt edinmeleri 237 sayılı Yasa'nın 10. maddesinin üçüncü fıkrasında ayrıca düzenlenerek Bakanlar Kurulu'nun iznine bağlanmıştır. Bu nedenle (a) bendinin birinci paragrafı, genel ve katma bütçeli kuruluşlarla bunlara bağlı fonlar dışında kalan kuruluşlar yönünden Anayasa'nın 161. maddesine aykırı olup, iptali gerekir.

Bendin ikinci paragrafında ise; belirtilen kuruluşların taşıt edinebilmesi, ilgili Bakanın teklifi ve Maliye ve Gümrük Bakanı'nın görüşü üzerine Başbakanlıktan önceden alınacak izne bağlı tutulmuştur.

237 sayılı Yasa'nın 10. maddesinin birinci paragrafında; genel ve katma bütçeli kuruluşların satın alacağı taşıtların cinsi, adedi ve hangi hizmetler için satın alınacağı her yıl bütçe kanunlarına bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmesi gerekeceği belirtilmiştir. Maddenin üçüncü paragrafında ise; genel ve katma bütçeli kuruluşlar dışında kalan kurumların taşıt satın alabilmesi ancak satın alınacak taşıtın kullanılacağı hizmet, taşıtın cinsi ve muhammen bedeli gösterilmek suretiyle önceden alınmış Bakanlar Kurulu iznine bağlanmıştır.

Buna göre, dava konusu bendin ikinci paragrafı ile genel ve katma bütçeli kuruluşların taşıt satın alabilmesi Başbakanlığın iznine bağlanarak yeni bir kural getirilmiş ayrıca genel ve katma bütçeli kuruluşlar dışındaki kurumların taşıt alabilmesi Bakanlar Kurulu'nun iznine bağlı iken, bu defa Başbakanlığın iznine dönüştürülerek Taşıt Yasası'nın 10. maddesinin üçüncü fıkrası değişikliğe uğratılmıştır.

Dava konusu 12. maddenin (a) bendinin ikinci paragrafı ile Taşıt Yasası'nda değişiklik yapıldığından Anayasa'nın 88., 89. ve Bütçeyle ilgisi bulunmadığından da 161. maddesine aykırı olup iptali gerekir.

b) (b) bendinin incelenmesi

Bu bend ile, taşıtların edinilmesi, kullanılması ve elden çıkarılması konusunda her türlü düzenlemeleri yapmaya Başbakanlık yetkili kılınmıştır.

237 sayılı Taşıt Yasası'nın 10. maddesinde taşıt edinilmesi, 12. maddesinde kullanılması, 13. maddesinde de taşıtların elden çıkarılması konuları düzenlenmiştir. Buna göre genel ve katma bütçeli kuruluşların taşıt edinmeleri ancak bütçe kanunlarına bağlı cetvellerde gösterilmesiyle mümkündür. Kullanılmalarıyla ilgili yöntemler Taşıt Yasası'nın 12. maddesi gereğince Bakanlar Kurulunca tesbit edilir ve elden çıkarılmasına ilişkin yöntem ise 13. maddeye uygun olarak yapılır. Bu maddelerin hiçbirinde Başbakanlığa verilmiş bir yetki yoktur.

Maddenin (b) bendi ile Başbakanlığa verilen yetki 237 sayılı Taşıt Yasası'nın 10., 12. ve 13. maddelerini değiştirir nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

c) (c) bendinin incelenmesi

Bend'de, taşıtların kadrolu şoförler veya görevli personelce kullanılacağı bunun dışında emirlerine ya da makamlarına araç tahsis edilenler ile gerekli izni alan diğer kamu görevlilerinin de bizzat taşıt kullanabilmelerini sağlamak için gerekli düzenleme yapılmaktadır.

Bu kural 237 sayılı Taşıt Yasası'nda olmayan bir konuyu düzenlemektedir. Halbuki taşıtların kullanılması ile ilgili gerekli yöntemleri tesbite Taşıt Yasası'nın 12. maddesi gereğince Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Bu kuralla hem Bütçe Yasası ile ilgili olmayan bir konu düzenlenmekte hem de 237 sayılı Taşıt Yasası'nın 12. maddesi değişikliğe uğratılmaktadır. Anayasa'ya aykırı olan bu bendin iptali gerekir.

Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU maddenin iptaline ilişkin görüşlere katılmamışlardır.

5- Yasa'nın 24. Maddesinin (a) ve (e) bendlerinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

a) (a) bendinin incelenmesi

Silahlı kuvvetlerin yeniden teşkilatlanması, silah araç ve gereçlerinin yenileştirilmesi amacıyla Milli Savunma ve İçişleri Bakanlıklarına gelecek yıllarda geçici yüklenmelere girişme yetkisi verilmesi hakkında iki yasa çıkarılmıştır. Bunlardan birisi 27.6.1972 gün ve 1601 sayılı Yasa olup, Milli Savunma Bakanlığına Türk Silahlı Kuvvetlerinin yeniden teşkilatlanması, silah, araç ve gereçlerin yenileştirilmesi için 1973 yılından başlayıp 1979 yılına kadar (ödenekleri de ilgili yıl bütçelerine konulmak suretiyle) gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişme yetkisi vermektedir. Diğeri ise Jandarma Genel Komutanlığının yukarıda belirtilen ihtiyaçlarını sağlamak için İçişleri Bakanlığı'na 1973 yılından başlayıp 1987 yılına kadar (ödenekleri de konulmak suretiyle) devam eden gelecek yıllara geçici yüklenmelere izin veren 23.11.1972 gün ve 1632 sayılı Yasa'dır. Bütçe Yasası'nın 24. maddesinin (a) bendi ile yukarıda belirtilen yasalarda 1979 ve 1987 yılına kadar verilmiş olan gelecek yıllarda yüklenmelere girişme yetkisinin yürürlük süresi uzatılmıştır. Halbuki belirtilen iki yasanın yürürlük süresi biri 1979 yılında diğeri de 1987 yılında sona ermiştir. Yürürlüğü, belirtilen tarihlerde sona eren iki yasa'ya dava konusu bend ile 1991 bütçe yılı içinde canlılık kazandırılmıştır.

Bütçe Yasası dışındaki diğer yasalarla yapılması gereken bir düzenlemenin Bütçe Yasası ile değiştirilmesi V/B bölümünde belirtilen gerekçelerle Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olduğundan bendin iptali gerekir.

b) (e) bendinin incelenmesi :

Bend'de; 7.11.1985 gün ve 3238 sayılı Savunma Sanayii Destekleme Fonu Kurulması Hakkında Yasa'da gerekli değişiklik yapıncaya kadar, bu fondan Emniyet Genel Müdürlüğü için kiralanen, satın alınan ve satın alınacak helikopterler için yapılan ve yapılacak ödemeler, Genel Müdürlüğün bütçesine bu amaçla konan ödeneğin Fona aktarılmasıyla karşılanacağı belirtilmektedir.

Fonun kuruluşunu sağlayan 3238 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde modern savunma sanayiinin geliştirilmesi ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyonunun sağlanmasının amaçlandığı belirtilmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün hizmetlerinin iyileştirilmesi kapsam içine alınmamıştır. Ayrıca Yasa'nın 12. maddesinde Fon'un kaynakları belirtilmiş fakat Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bütçesinden kaynak aktarılması Fon'un gelirleri arasında sayılmamıştır. Bu durumda dava konusu fıkra ile 3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığı Kurulması Hakkındaki Yasa'da değişiklik yapılarak yeni düzenlemeler getirilmiştir. Fıkranın başında "3238 sayılı Kanunda gerekli değişiklik yapıncaya kadar" ifadesinin kullanılması da geçici bir süre için değişiklik yapıldığını açıkça vurgulamaktadır.

Bütçe Yasası ile diğer yasalarda böyle bir değişikliğin yapılması Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Güven DİNÇER, Yavuz NAZAROĞLU ve Haşim KILIÇ bu görüşe katılmamışlardır.

6- 30. Maddenin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin birinci ve ikinci fıkrasında genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere bağlı döner sermaye işletmelerinin aylık hasılatları ile yıl sonu kârlarından Hazine'ye yatıracakları miktarlara ilişkin düzenlemelerde bulunmaya ve yöntemleri tesbite Maliye Bakanlığı yetkili kılınmakta, üçüncü fıkrasında ise bu gelirler ve yıl sonu kârları yatırılmadığı takdirde ne yapılacağı konusunda ayrıntılı kurallar getirilmektedir.

Döner Sermayeli bir devlet işletmesinin kurulması, kuruluşların kendi yasalarında mevcut özel kurallar gereğince mümkündür. Kuruluş yasalarında sermayenin oluşturulması yapılacak işlemler ve yılsonu kârlarının nasıl kullanılacağı konularında ayrıntılı düzenlemeler yapılmaktadır. Örneğin; 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 58. maddesinde, Üniversitelere bağlı döner sermaye işletmelerinin nasıl kurulacağı, işletme usulü, sermayenin kaynağı ve yıl sonu kârlarına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler vardır.

Dava konusu maddede, Hazine'ye yatırılması gereken paylarla bu payların yatırılmaması halinde uygulanacak yaptırımlara ilişkin olarak getirilen yeni kurallar, döner sermaye işletmelerinin kuruluşunu düzenleyen diğer yasalarda öngörülmemiştir.

Görüldüğü gibi 30. madde ile diğer yasalar değiştirilmekte ve bütçeyle ilgisi olmayan yeni kurallar getirilmektedir. Bu nedenle madde Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olup, iptali gerekir.

Maddenin birinci ve ikinci fıkralarının iptaline ilişkin görüşlere Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU katılmamıştır.

7- Yasa'nın 31. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddeye göre, TC. Merkez Bankası'nın Nato hesabında toplanan paralardan Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na tesbit edilecek miktar ile Akaryakıt Fiat İstikrar Fonu'nun gelir fazlasının yarısına kadar olan ve yıl sonunda da net gelir fazlasının tamamı bütçenin ilgili tertibine gelir kaydedilebilecektir.

Ayrıca, fonların gelirlerinin % 50'si bütçeye gelir yazılabilecek, gerekli görülen hallerde bu oran Başbakan tarafından maddede belirtilen oranlarda arttırılıp düşürülebilecektir. Kesintiye ilişkin esas ve usulleri tesbite Maliye ve Gümrük Bakanı yetkili kılınmaktadır.

Yasayla düzenlenmesi gereken konular bütçe yasası ile düzenlendiğinden maddenin iptali istenmektedir.

2.7.1953 gün ve 6095 sayılı "Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müşterek Enfrastrüktür Programı Gereğince Türkiyede Yapılacak İnşa ve Tesis İşlerine Dair Kanun"un 3. maddesine göre, Müşterek Enfrastrüktür fonundan tahsil olunan paralarla 2. maddede yazılı miktarların TC. Merkez Bankası'nda açtırılacak bir hesapta toplanacağı öngörülmekte, 4. maddesinde ise Müşterek Enfrastrüktür fonundan tahsil olunacak paraların tamamının bütçenin (B) işaretli cetveline gelir, Milli Savunma Bakanlığı bütçesine ise ödenek kaydedileceği belirtilmektedir. Buna göre, iptali istenen maddenin birinci bendinde belirtildiği gibi Hazine ve

Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bu konuda herhangi bir belirleme yetkisi yoktur. Görüldüğü gibi Bütçe Yasası ile belirtilen Yasa'da değişiklik yapılmıştır.

Öte yandan, maddenin aynı bendinde "Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu"nun gelir fazlalıklarının bütçeye irad kaydedileceği belirtilmektedir. 10.9.1960 gün ve 79 sayılı Yasa'nın 3571 sayılı Yasa ile değişik 5. maddesiyle Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu'ndan yapılacak ödemelerle, fona aktarılacak paraların usûlü ve esaslarının Bakanlar Kurulu tarafından tesbit edileceği öngörülmektedir. Yasa gereğince Bakanlar Kurulu kararı ile düzenlenmesi gereken bir konu Bütçe Yasası ile değişikliğe uğratarak fon'un gelir fazlası bütçeye doğrudan gelir kaydedilmektedir.

Maddenin ikinci bendinin birinci paragrafında, yasalarla veya yasaların verdiği yetkiye dayanarak kurulmuş tüm fonların hasılatlarının % 50'si bütçeye gelir kaydedileceği, gerekli görülen hallerde de Başbakanın bu oranı % 100'e kadar arttırabileceği gibi % 50 oranının altına da düşürebileceği öngörülmektedir.

İkinci bendin ikinci paragrafında ise belirtilen kuruluşların fonlara yaptıkları ödemeler ile fonlar adına yaptıkları tahsilatlardan bendin birinci fıkrasında belirtilen oranlarda kesinti yapmaya, bunun esas ve usulünü tesbite Maliye ve Gümrük Bakanı yetkili kılınmaktadır.

Bu bend ile yapılan düzenlemelerde ilgili fon yasalarında ya değişiklik yapılmış ya da yeni kurallar getirilmiştir.

27.5.1988 gün ve 3454 sayılı Adalet Teşkilatını Güçlendirme Fonu Kurulmasına İlişkin Yasa'nın 4. maddesinde fon kaynaklarının nasıl kullanılacağı belirtilmiş yukarıda açıklanan kesintiye ilişkin herhangi bir kural getirilmemiştir. Yine 7.11.1985 günlü, 3238 sayılı Yasa'nın 12. maddesine dayanılarak kurulmuş olan Savunma Sanayii Destekleme Fonu'nun kaynaklarının nasıl kullanılacağı konusunda esasların tesbiti aynı Yasa'nın 6. maddesi ile "Savunma Sanayii İcra Komitesi"ne verilmiştir. Öte yandan 10.6.1985 gün ve 3230 sayılı "Tanıtma Fonu Teşkiline" ilişkin Yasa'nın 4. maddesinde Fon'da toplanacak paranın % 20'sinin bütçeye gelir yazılacağı, Başbakanlık bütçesinin ilgili tertibine de ödenek kaydolunacağı belirtilmektedir. Görüldüğü gibi fon yasalarında dava konusu bend ile öngörülen, ne fon hasılatlarının kesilerek bütçeye gelir kaydedileceği, ne de bu konuda Başbakan ile Maliye ve Gümrük Bakanı'na yetki verildiğine ilişkin bir kural bulunmamaktadır.

Maddenin üçüncü bendinde, fonlara ait emanete alınmış paraları gelir kaydetmeye Maliye ve Gümrük Bakanı'na yetki veren düzenleme, yukarıda belirtilen yasaları değiştiren yeni bir kural niteliğindedir.

Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olan 31. maddenin iptali gerekir.

Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

8- Yasa'nın 33. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

"Devlet Borçlarının Yönetimi" başlıklı bu madde ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na Devlete ait iç ve dış borçların yönetim görevi verilmiştir.

Maddede, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan'ın iç ve dış borçların bütçe dışında özel hesaplarda takibe yetkili olduğu belirtilmekte, bunlara ait faiz ve genel giderlerin bütçeye konulacak ödeneklerle karşılanacağı öngörülerek tamamen borç yönetimini ilgilendiren usul ve esaslar düzenlenmektedir.

1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu'nun 113. maddesi gereğince devlet borçlarının yönetimi Maliye ve Gümrük Bakanlığına verilmiş iken 16.4.1986 gün ve 3274 sayılı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Yasa ile bu görev Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına aktarılmıştır. Bu Yasa'nın özellikle 9. maddesinde devlet borçlarının yönetimine ilişkin kurallar düzenlenmiştir.

Dava konusu madde ile yapılan düzenleme devlet borçlarını yönetim görevi verilen Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının kuruluş yasasında belirtilen kurallar ile diğer yasalarda herhangi bir değişiklik yapmadığı gibi yeni bir kuralı da içermemektedir. Devlet bütçesinin denkleştirilmesinde önemli yeri olan devlet borçlarının nasıl yönetileceğine ilişkin uygulamaya yön veren dava konusu kuralın Anayasa'ya aykırı bir yönü görülmediğinden aykırılık savının reddi gerekir.

9- Yasa'nın 34. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Madde ile; Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan iç borçlanma akdi yapmaya yetkili kılınmakta, devlet tahvillerinin basım, ihraç fiyatı, ödeme süresi ve satış yöntemlerine ilişkin koşulların tesbiti Hazine Müsteşarlığına verilmektedir. Ayrıca bu maddeyle cari yılda ya da önceki yıllarda çıkarılmış tahvillerin erken itfa'ya tabi tutulabileceğine, çıkarılacak tahvillerin faiz ve anapara ödemeleri ile diğer ilgili ödemelerin her türlü vergi ve harçtan ayırık tutulacağına, iç borçlanma senetlerinin kayıt ve kullanma biçimlerine ilişkin kurallar getirilmektedir.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakana maddenin (a) bendiyle iç borçlanma akdi yapma yetkisi verilmesi Müsteşarlığın kuruluş ve görevlerini düzenleyen 3274 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde de vardır. Bu maddenin (h) fıkrası "Devlet borçlarının yönetimine ilişkin olarak her türlü iç borçlanmaların hazırlık, akit, ihraç ve dış borçlanmalar da dahil olmak üzere tediye, itfa ve kayıt işlemlerini yürütmek ..." biçiminde düzenlenmiştir. Var olan bir yetkinin tekrarından ibaret olan dava konusu maddenin (a) bendinin Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

(b) bendinin birinci ve ikinci fıkrası ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına görev olarak verilen Devlet tahvillerinin çeşidi, faiz oranı, ihraç fiyatı, ödeme süresi, basım ve satış yöntemlerine ilişkin düzenleme Müsteşarlığın yukarıda belirtilen Kuruluş Yasası'nın 9. maddesinde de bulunmaktadır. Maddenin (a) bendi ile (b) bendinin birinci ve ikinci fıkraları yasalarda değişiklik yapmadığı gibi yeni bir kural da içermemektedir. Bütçe açığının kapatılması amacıyla Devlet tahvillerinin çıkarılma biçimlerini düzenleyen kuralların bütçe ile doğrudan ilgisi vardır. Bu nedenle (b) bendinin birinci ve ikinci fıkraları Anayasa'ya aykırı bulunmadığından, istemin reddi gerekir.

(b) bendinin üçüncü fıkrasında, çıkarılacak tahvillerin faiz ve anapara ödemeleriyle belirtilen diğer Devlet borçlarına ilişkin gider ve işlemler (Gelir ve Kurumlar Vergisi hariç) her türlü resim ve harçtan ayırık tutulmaktadır.

Önceki bölümlerde de belirtildiği gibi, vergi resim harç ve benzeri mali yükümlülükler Anayasa'nın 73. maddesi gereğince ancak bütçe dışındaki yasalarla konmakta, değiştirilmekte veya kaldırılabilir. Fıkra ile, bir yıllık bir süre içinde olsa belirtilen yükümlülükler ortadan kaldırılmaktadır. Diğer yasalarla düzenlenmesi gereken konuların belirtilen fıkra ile düzenlenmesi Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırıdır. Bu nedenle (b) bendinin üçüncü fıkrasının iptali gerekir.

Aynı bendin dördüncü fıkrasıyla, üçüncü fıkra da belirtilen bağışıklık, hazine bonoları ve önceki yıllarda çıkarılmış Devlet tahvili, hazine bonoları ve diğer konsolide Devlet borçlarına ilişkin işlemler için de geçerli kılınmıştır. Üçüncü fıkra da belirtilen Anayasa'ya aykırılık gerekçesi bu fıkra için de geçerli olup, bu fıkranın üçüncü fıkra yönünden iptali gerekir.

(b) bendinin beşinci fıkrasıyla, 1991 yılında çıkarılacak tahvil ve bonolara ilişkin vergi istisnalarını kaldırmaya ya da uygulanacak oranları tespiti Bakanlar Kurulu yetkili kılınmaktadır.

Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasına göre vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kaldırılması ancak Yasa ile olanaklı iken bu fıkra ile Bakanlar Kuruluna yetki verilmektedir. Diğer yasalarla düzenlenmesi gereken bu konuların Bütçe yasasıyla düzenlenmesi Anayasa'nın 88, 89 ve 161. maddelerine aykırı bulunduğundan fıkranın iptali gerekir.

İptal edilen fıkralarla ilgili görüşlere Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU katılmamıştır.

Maddenin (c) ve (d) bendlerinde ise, iç borçların kayıt yöntemi ile satılan tahvil ve hazine bonolarının kamu kurumları tarafından yapılan ihale ve sözleşmelerde güvence olarak kullanılabileceği öngörülmektedir. Bütçe açıklarının kapatılmasında önemli kaynak olan iç borçlanmayı çekici hale getirmek için özendirme tedbirleri bağlamında düşünülen bu düzenlemeler bütçeyle ilgili bulunduğundan Anayasa'ya aykırı değildir.

10- Yasanın 35. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin (a) bendinde; 2974 sayılı Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşları Borçlarının Tahkimi Hakkında'ki Yasa hükümlerinin uygulanması sonucu Hazine'ce üstlenilerek tahkim olunan borçlarla ilgili düzenleme getirilmekte ve bu konuda Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan yetkilendirilmekte; Aynı Yasa'nın 3. maddesinde de, tahkim olunan borçların gerektirdiği miktarlarda özel tertip tahvil çıkarmaya ve şartları tesbite Başbakan'ın yetkili olduğu belirtilmektedir.

Başbakana verilen bu yetki ile dava konusu maddede Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan'a verilen yetki arasında bir fark yoktur. Çünkü, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında'ki 3274 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, Müsteşarlığın Başbakanlığa bağlı olduğunu, Başbakan'ın bununla ilgili yetkilerini Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı veya Devlet Bakanı vasıtasıyla kullanabileceği belirtilmektedir. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan'ın Başbakanlık teşkilatı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden iptali istenen maddenin (a) bendi, mevcut yasa hükmünün tekrarıdır. İptal isteminin reddi gerekir.

Maddenin (b) bendinde faiz ödemelerine ilişkin kayıt yöntemi tespit edilmekte, bu konuda Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan Yetkili kılınmaktadır. Kararın daha önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın iç borçlara ilişkin "kayıt yöntemleri"ni tespiti yetkili olduğu kuruluş yasasında da vardır. Bu sebeple maddede Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

11- Yasa'nın 36. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin (a) fıkrasında; yabancı ülke, banka ve kurumlarla veya uluslararası kuruluşlarla yapılmış ve yapılacak anlaşmalara göre temin edilecek proje kredilerinin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca borç kayıt yöntemleri belirtilmekte, sağlanan kredilere ilişkin olarak Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca bütçede açılacak özel tertiplere ödenek kaydedileceği öngörülmekte, mevcut ödeneklerden aktarma yapılabileceği ve yılı içinde harcanmayan ödeneklerin ertesi yıl bütçesine ödenek kaydedileceği düzenlenmektedir.

Dış borç kayıt yöntemlerine ilişkin düzenlemelerin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın yetkisi içinde olduğu Müsteşarlığın 3274 sayılı kuruluş yasasında da belirtilmektedir. Öte yandan sağlanan kredilere ilişkin ödenek karşılıklarının bütçelerde açılacak özel tertiplere kaydedileceği konusunda Maliye ve Gümrük Bakanlığına verilen bütçeleştirme yetkisi 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu'nda da mevcuttur. Bütçe dengesinin sağlanmasında dış borçların kayıt yöntemlerine ilişkin bu düzenlemeler Anayasa'nın 161. maddesine aykırılık oluşturmamakta ayrıca öteki yasa hükümlerinde de herhangi bir değişiklik yapmamaktadır.

(b) fıkrasında; dış borçlanma imkânları ile satın alınacak malzeme ve hizmetlere ait taahhüt evrakı veya sözleşme tasarılarının Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca vize edilmeden satınalma işleminin gerçekleştirilmeyeceği ve ilgili miktarların dış borç kayıtlarının yapılamayacağı, ancak dış borçlarla ilgili bütçeleştirme işlemleri daha sonra yapılmak üzere taahhüt evrakı ve sözleşme tasarılarını vize etmeye Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın yetkili olduğu belirtilmektedir.

1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu'nun 26.10.1988 günlü 3483 sayılı Yasa'nın 1. maddesi ile değişik 64. maddesinin birinci fıkrasında; harcamayı gerektirecek taahhüt ve sözleşme tasarılarının vize edilmek üzere Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na gönderileceği, Bakanlıkça vizesi uygun görülmeyenlerin ilgili kuruluşa geri yollanacağı, aykırılık veya eksiklikler giderilmediği sürece vizenin mümkün olmadığı öngörülmektedir.

1050 sayılı Yasa'nın belirtilen bu kuralına paralel olarak dava konusu maddenin (b) fıkrası ile, finansmanı dış borçlanma yolu ile sağlanacak olan malzeme ve hizmetlere ait sözleşme tasarılarıyla taahhütlere ilişkin ayrıntılı ve açıklayıcı düzenlemeler getirilmektedir. Herhangi bir yasada da değişiklik öngörmeyen bütçeyle ilgili bu kuralın Anayasa'ya aykırı yönü yoktur.

(c) fıkrası, dış borçlarla ilgili kredi anlaşmalarının yürürlüğe girebilmesi için uyulması gereken yasal prosüdür tamamlanıncaya kadar, peşin ödenmesi gereken komisyon, ücret, garanti ücreti ve benzeri giderler ile gerektiğinde faiz ödemelerinin yapılabilmesi için Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan'a yetki verilmektedir.

1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu'nun 33. maddesi gereğince devletin gerek iç, gerekse dış borçlanmalara ilişkin akit yapabilmesi ya özel yasaların ya da bütçe yasalarının

açıkça vereceği izne bağlıdır. Bu izin olmadıkça akit yapılamaz. 3274 sayılı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın Kuruluş Yasası'nda Devletin iç ve dış borçlanmalara ilişkin işlemlerini yürütmek üzere bu müsteşarlık zaten yetkili kılınmıştır. Dış borçlanmalara ilişkin anlaşmalar yapılmadan önce, kredi antlaşmasının zorunlu bir neticesi olan fıkra yazılı peşin giderler yapılan borçlanmanın bütünlüğü içinde değerlendirilmelidir. Bu bütünlük içinde açıklayıcı nitelikte görülen kuralın Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

(d) fıkrasında, konsolide dış devlet borçlarına ilişkin kredi anlaşmalarında öngörülen bütün ödemeler her türlü vergi, resim ve harçtan ayırık tutulmuştur.

Yukarıda açıklandığı gibi Anayasa'nın 73. maddesi gereğince vergi ve benzeri mali yükümlülükleri kaldırmak ancak bir yasa ile mümkün olabilmektedir. Bir yıllık sürede uygulanacak Bütçe Yasasıyla genel yasa kurallarını düzenlemek mümkün değildir. Yasalaşması Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerinde özel olarak düzenlenen genel yasalar Bütçe yasalarından farklıdır. Böyle bir uygulama Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerini işlemez duruma getirir. Bu nedenle Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olan bu fıkranın iptali gerekir.

Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU bu fıkra ile ilişkin iptal görüşüne katılmamışlardır.

(e) fıkrasında; Yabancı devlet veya uluslararası kuruluşlarla yapılan anlaşmalar uyarınca finanse edilecek işlerin, anlaşmada gösterilen özel ihale usullerine veya özel kanun ve kararname hükümlerine bağlı olacağı belirtilmektedir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 82. maddesinde de yabancı Devlet veya uluslararası kuruluşlarca kaynak sağlanarak yapılacak işlerin özel kanun, kararname ve antlaşma hükümlerine göre yürütülmesi öngörülmektedir. Yasada bir değişiklik de yapmayan bu fıkra hükmü, dış borçlanmalara ilişkin açıklayıcı hüküm niteliğindedir. Gider yasalarının uygulanmasına bütçe yasalarıyla izin verildiğinden Devlet İhale Yasası'nda belirtilen hükmün fıkra da aynen tekrarında Anayasa'ya aykırı bir yön görülmemiştir.

İptal isteminin reddi gerekir.

12- Yasa'nın 37. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Bu maddeyle, yabancı ülkeler, uluslararası kurumlar veya yabancı ülkelerde yerleşik banka ve kurumlardan borçlanma yoluyla sağlanan imkanların ikraz, devir ve garanti edilmesine ilişkin ayrıntılı düzenlemeler getirilmiş ve bu konuda Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan yetkili kılınmıştır.

3274 sayılı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 32. maddesi ile, daha önce Maliye ve Gümrük Bakanlığına bağlı olan Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreterliğine ait görev, yetki ve sorumluluk Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına devredilmiştir. Bu Yasa'nın 7. maddesinin (e) ve 9. maddesinin (h) bendleri gereğince, yabancı ülkeler ve piyasalardan borç alma ve bunlara borç verme esaslarını belirleme ve uygulama ile Devletçe verilen kefalet, taviz, garanti ve ikrazata ilişkin işlemleri yapma görevi Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına aittir. Başbakanlık Teşkilatı içinde yer alan Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakana bu konuda yetki verilmesi diğer yasa hükümlerinde de herhangi bir değişiklik yapmamaktadır. Yasada belirtilen görev ve

yetkiler Bütçe Yasası'nda ayrıntılı biçimde yer almıştır. Bütçe açıklarının dengelenmesinde önemli yer tutan dış borç uygulamalarına ilişkin hükümler bütçe ile doğrudan ilgilidir. Anayasa'ya aykırı görülmeyen bu madde hakkındaki iptal isteminin reddi gerekir.

13- Yasa'nın 38. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

31.5.1963 tarih ve 244 sayılı Yasa, milletlerarası antlaşmaların nasıl yapılacağı, yürürlüğü ve yayınlanmasına ilişkin kurallar içermekte ve bu konuda Bakanlar Kurulu'na yetki vermektedir. İptali istenen kural ise 244 sayılı Yasa kapsamı dışında kalan kuruluşlarla kredi antlaşması yapmaya Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkili kılınmaktadır.

Milletlerarası antlaşmaların onaylanması bir kanunla uygun bulunmasına rağmen maddede belirtilen kuruluşlarla yapılan antlaşma için böyle bir yöntem öngörülmemiştir. Yalnız maddenin (b) bendinde belirtildiği gibi, bu antlaşmalarla savunma borçlanmalarına ilişkin kredi antlaşmaları ve bütçe kanunları hükümlerine dayanılarak yapılmış olup da Bakanlar Kurulunca uygun görülen diğer kredi antlaşmaları ancak Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe girebilecektir. Görüldüğü gibi 244 sayılı Yasa'da belirtilen milletlerarası antlaşmalarla, iptali istenen dava konusu maddeyle düzenlenen antlaşmalar birbirinden farklıdır. Bu sebeple 244 sayılı Yasa'yı değişikliğe de uğratmamaktadır.

Bütçe Yasalarında olması gerekenleri düzenleyen 1050 sayılı Yasa'nın 33. maddesi gereğince özel yasa veya Bütçe Yasalarıyla açıkça verilen bir izne dayanmadıkça borçlanma akitlerinin yapılamayacağı öngörülmektedir. Bütçe Yasası'nın 38. maddesiyle, milletlerarası antlaşma kapsamı dışında kalan kuruluşlarla kredi antlaşması yapma izni Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan verilmektedir. Kaldı ki belirtilen kuruluşlarla kredi antlaşmaları yapma görevi Müsteşarlığın kuruluş yasasında da belirtilmiştir. Bütçe Yasası ile bu konuda ayrıntılı açıklamalar getirilmiştir.

Maddenin (c) bendi ile de Türkiye Cumhuriyeti'nin borçlu veya garantör sıfatı ile taraf olduğu kredi antlaşmalarından doğan borçlarının, dünya sermaye piyasalarında mevcut çeşitli finansman araçlarıyla yönetimi amacı ile antlaşma yapmaya Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkili kılınmıştır. Dış borçların yönetimi dünya sermaye piyasalarında meydana gelen dalgalanmalar nedeniyle acil karar vermeyi zorunlu kılmaktadır. Ayrıca iç ve dış borçların ülke yararına en iyi biçimde yönetilmesi Müsteşarlığın Kuruluş Yasasında belirtilen görevleri arasındadır.

Bütçe ile doğrudan ilgisi olan ve dış borçların antlaşma ve yönetimine ilişkin bir düzenlemeyi içeren maddenin Anayasa'ya aykırı bir yönü yoktur. İptal isteminin reddi gerekir.

Erol CANSEL bu görüşe katılmamıştır.

14- Yasanın 39. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin (a) fıkrasında Türkiye Cumhuriyeti ile yabancı ülkeler, yabancı ülke kredi kuruluşları ve uluslararası mali kuruluşlarla hibe antlaşması yapmaya Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkili kılınmaktadır. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına, Türkiye Cumhuriyetine yapılacak hibeye ilişkin antlaşmaları yapma görevi kuruluş yasasında verilmemiştir. Milletlerarası antlaşmaların yapılması hakkındaki 244 sayılı Yasa'nın 5. maddesi gereğince alınacak hibelere ilişkin devletlerarası ikili antlaşmaları yapma

görevi Bakanlar Kurulu'nundur. 244 sayılı Yasa kapsamı dışında kalan kuruluşlarla antlaşma yapma görevi Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına verildiği halde ülkelerarası antlaşma yapma ancak 244 sayılı Yasa'da belirtilen biçimde gerçekleşebilir. Bakanlar Kurulu'na ait bir görevin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanlara verilmesi belirtilen yasa hükmünün Bütçe Yasası ile değiştirilmesi anlamındadır. Yukarıda açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olan (a) fıkrasının iptali gerekir.

Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

Maddenin (b) fıkrasında, yabancı piyasalara ve kuruluşlara borç ve hibe şeklinde finansman sağlamak amacıyla anlaşmalar yapmaya Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkili bulunmakta, (c) fıkrasında ise bu yolla verilecek borç ve hibelerin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bütçesine konacak ödenekten karşılanacağı belirtilmektedir. 3274 sayılı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın kuruluş yasasında yukarıda belirtilen görev ve yetkilere ilişkin düzenlemeler mevcuttur. 39. maddenin (b) ve (c) fıkraları ile bu Yasa da ve diğer yasalarda herhangi bir değişiklikte yapılmadığından Anayasa'ya aykırı görülmemiştir.

Maddenin (b) ve (c) fıkralarına ilişkin iptal isteminin reddi gerekir.

15- Yasa'nın 40. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin birinci fıkrası ile genel bütçe ödeneklerinin olumsuz yönde etkilenmesini önlemek için çeşitli kişi, kurum ve kuruluşlara bir yıl vadeli hazine bonusu satmaya bu konudaki usul ve esasları belirlemeye, Merkez Bankası'ndan kısa vadeli avans almaya Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan yetkili kılınmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında ise "Hazine bonolarının faizleri ve genel giderleri bu amaçla bütçeye konulacak ödeneklerle karşılanır." denilmektedir.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın kuruluşuna ilişkin 3274 sayılı Yasa'nın 9. maddesinin (b) bendi ile Devlet tahvili, hazine bonusu ve borçlanma senedi çıkarma görev ve yetkisi bu Müsteşarlığa verilmiştir. Öte yandan 14.1.1970 tarih ve 1211 sayılı Yasa'nın 50. maddesi gereğince Merkez Bankası, Hazine'ye cari yıl genel bütçe ödemeleri toplamının % 15'ini geçmemek üzere kısa vadeli avans verebilir. Avansa uygulanacak faiz oranı ile avans oranı Başbakanlık ile banka arasında kararlaştırılır. Başbakanlık teşkilatı içinde yer alan Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanlara bu yetkilerin verilmesi yukarıda belirtilen yasa hükümlerinde bir değişiklik yapmadığı gibi yeni bir kural da getirmemektedir. Bütçe ile doğrudan ilgili olan Hazine bonusu çıkarma ve Merkez Bankası'ndan avans kullanma işlemlerine ilişkin ayrıntılı açıklayıcı düzenlemeler içeren birinci ve ikinci fıkralar Anayasa'ya aykırı görülmemiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında ise Hazine bonolarının faiz ve bedellerine ilişkin ödemeler ve borçlanmayla ilgili bütün işlemler her türlü Vergi (Gelir ve Kurumlar Vergisi hariç) ve resimden ayırık tutulmuştur.

Yukarıda açıklandığı gibi Anayasa'nın 73. maddesi gereğince vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin kaldırılması değiştirilmesi ve konması ancak bütçe yasaları dışındaki yasalarla mümkün olabilir. Aksi halde, bütçe yasaları ile bu düzenlemelerin yapılması Anayasa'nın 88 ve 89. maddelerini uygulanmaz duruma getirir. Bu sebeple Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı görülen üçüncü fıkranın iptali gerekir.

Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU iptal görüşüne katılmamışlardır.

16- Yasa'nın 47. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin (a) fıkrasının birinci tümcesinde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 154. maddesi gereğince gösterge rakamlarının aylık tutarlarına çevrilmesinde (352) katsayı uygulanması öngörülmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın değişik 154. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinde "Gösterge tablosunda yeralan rakamlarla ek göstergelerin aylık tutarlarına çevrilmesinde uygulanacak katsayı, memleketin ekonomik gelişmesi, genel geçim şartları ve Devletin mali imkanları birlikte gözönünde bulundurulmak suretiyle Genel Bütçe Kanunu ile tesbit olunur." denilmektedir.

Görüldüğü gibi 657 sayılı Yasa'nın 154. maddesi Genel Bütçe Yasası'na göndermede bulunmaktadır. Bütçe Yasası ile ilgili olan ve birinci tümcede belirtilen katsayı tespitinin Anayasa'ya aykırı bir yönü yoktur.

Aynı fıkranın ikinci tümcesinde ise "memuriyet taban aylığı göstergesi için ise (480) katsayı uygulanır." kuralı getirilmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 154. maddesine 22.8.1989 gün ve 378 sayılı KHK'nin 3. maddesi ile eklenen ikinci fıkrasında "Mali yılın her iki yarısı içinde memuriyet taban aylığı göstergesine uygulanacak katsayıyı belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir" denilmektedir.

657 sayılı Yasa ile Bakanlar Kurulu'na verilen bir yetki Bütçe Yasası ile değişikliğe uğratılmıştır. Geçici nitelikteki Bütçe Yasaları ile diğer yasaları değiştirmek önceki maddelerde belirtilen gerekçelerle Anayasa'ya aykırıdır. Bu nedenle fıkranın ikinci tümcesinde yer alan "...memuriyet taban aylığı göstergesi için ise (480) katsayı..." ibaresinin iptali gerekir.

Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

Maddenin (b) fıkrasında, kurumların yurt dışı kuruluşlarına dahil kadrolarında görev alan memurların yurt dışı aylıklarına ilişkin düzenleme yer almaktadır. 657 sayılı Yasa'nın 156. maddesinde, "Kurumların yurt dışı kuruluşlarına dahil kadrolarında görev alan Devlet memurlarının aylıkları, 155 inci maddeye göre tespit edilen aylık tutarından, alınacak vergi ve kanunlar gereğince yapılacak bütün kesintiler indirildikten sonra kalan kısmın, Devlet Personel Başkanlığı, Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarının görüşüne dayanılarak Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilecek emsal ile çarpılmasında hasıl olacak miktar üzerinden ödenir.

.....

Bu emsal her yıl Bütçe Kanununda gösterilir." denilmektedir.

Bu durumda, emsallerinin Bütçe Yasası'yla saptanması konusunda bir kuralın olması ve yeni emsallerin belirlenmesine kadar daha önce çıkmış 12.3.1987 gün ve 87/11595 sayılı Bakanlar Kurulu kararına göre ödeme yapılması Bütçe Yasası gereği zorunlu olduğuna göre böyle bir düzenlemenin Anayasa'ya aykırı bir yönü yoktur.

Maddenin (c) fıkrasıyla, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 3. maddesinin (c) bendine göre çalıştırılan sözleşmeli personelin sözleşme ücret tavanı saptanmaktadır. 399 sayılı

Kanun Hükümünde Kararnamenin 25. maddesinin (c) fıkrası, 3. maddenin (c) bendi kapsamındaki sözleşmeli personlin ücret tavanının her yıl Bütçe Yasaları ile belirleneceğini öngörmektedir. Bu düzenlemeninde Anayasa'ya aykırı, bir yönü yoktur.

İptal isteminin reddi gerekir.

17- Yasanın 48. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin (a) fıkrasında 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun gereğince verilecek ikrameyenin hesabında kullanılacak katsayı belirlenmektedir. Buna göre 1991 yılında Devlet memurları aylıkları için tespit okunan katsayı burada da uygulanacaktır.

7.1.1937 gün ve 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un 26.7.1983 gün ve 2867 sayılı Kanunla değişik 60. maddesinin 3. fıkrasın da şu hüküm yer almaktadır.

"Uyuşturucu madde yakalamalarında;

Her türlü uyuşturucu maddenin birim miktarı için İçişleri ile Maliye ve Gümrük Bakanlıklarınca müştereken tespit edilecek sabit bir rakamın her yıl bütçe kanunlarında belirlenen ikramiye katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak değerin sahipli olarak yakalanan uyuşturucu maddeler için tamamı, sahipsizler için yarısı ikramiye olarak ödenir."

Bu Yasa kuralı ile muhbir ve müsadirlere verilecek ikrameyenin bulunmasında uygulanacak katsayı için Bütçe Yasalarına yollama yapılmaktadır. Buna göre, getirilen düzenleme bu yasa gereğince öngörülen ikramiye katsayısını belirtmekten ibaret olup Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Maddenin (b) fıkrasında ise; Devlet tiyatrolarında oynanacak eserleri seçen edebî kurulun tiyatro dışından katılan üyelerine özel yasalarında değişiklik yapılmıyca kadar her toplantı için verilecek ödenek belirlenmektedir.

Devlet Tiyatrosu Kuruluşu Hakkındaki 10.6.1949 gün ve 5441 sayılı Kanunun 14.7.1970 gün ve 1310 sayılı Yasa ile değişik 2. maddesinde; Devlet Tiyatrolarında oynanacak eserlerin edebî kurul tarafından seçileceği ve kurulun oluşumu belirtildikten sonra son fıkrasında, "Edebî kurulun tiyatro da memur bulunmayan üyelerine her toplantı için 100 lira toplantı ödeneği" verilmesi öngörülmesine karşın bütçe yasası ile bu yasada belirtilen ödenek miktarı değiştirilmiştir.

48. maddenin (c) fıkrası ile de Gümrük Yasası'nın bazı maddeleri değişikliğe uğratılmıştır. 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 164. maddesinde memurların yasal çalışma saatleri dışında veya tatil zamanlarında yaptıkları gümrük işlemleri karşılığında çalışma ücretleri ve yolluklarının iş sahiplerince ödeneceği öngörülmekte, 165. maddesinde ise bu çalışma ücretlerinin dağıtım biçimi düzenlenmektedir.

Gümrük Yasası'nın belirtilen maddelerinde iş sahiplerince memurlara verilmek üzere ödenen çalışma ücretlerinin dağıtımı konusunda Bakanlık yetkili kılındığı halde dava konusu maddeyle toplanan paraların en az yarısının hak sahiplerine ödeneceği belirtilerek bir sınır getirilmekte, Bakanlık merkez teşkilatında çalışanlara Gümrük Yasasında % 20 hisse ayrıldığı halde bütçe yasasıyla bu kaldırılarak oran tespiti Maliye ve Gümrük Bakanına bırakılmaktadır.

Önceki maddelerin iptal gerekçelerinde belirtildiği gibi Bütçe Yasası ile diğer Yasalarda değişiklik yapmak Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırılık oluşturur. Bu sebeble 48. maddenin (b) ve (c) fıkralarının iptali gerekir.

18- Yasa'nın 49. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin (a) fıkrası ile 22.6.1978 gün ve 2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tayin Bedeli Verilmesi Hakkındaki Yasa'nın 1. maddesi gereğince ödenecek olan tayin bedelinin aylık tutarına üst sınır getirilmektedir. Tayin bedeli verilmesini öngören Yasa'nın 1. maddesinin üçüncü fıkrası "Tayin bedelinin aylık tutarı o yılın Bütçe Kanununda gösterilen miktarı aşmamak üzere" biçiminde Bütçe Yasasına yollama yapmaktadır. Yapılan düzenleme bütçeyle doğrudan ilgili olduğundan Anayasa'ya aykırı bir yönü görülmemiştir.

Maddenin (b) fıkrası ile de ordu hastabakıcı, hemşire ve ebelerinin, erler gibi iâşe edilecekleri, kazandan iâşelerinin mümkün olmadığı durumlarda ise bedelin iâşe edilmeleri öngörülmektedir.

25.9.1981 gün ve 2528 sayılı Er Kazanından İâşe Edileceklerle İlişkin Kanunun 1. maddesinde, yukarıda belirtilen personelin er tabelasına ithal edilerek iâşe edilmeleri öngörülmekte, son fıkrasında ise "... Bu istihkak hiçbir şekilde para veya yiyecek maddesi olarak verilemez" denilmektedir. İptali istenen maddenin (b) fıkrasında ise belirtilen personelin kazandan iâşesi mümkün olmadığı takdirde bağlı bulundukları komutanlık veya kurum amirliğinden alacakları yazılı belge ile tevsik etmeleri halinde bedelen iâşe edilecekleri ifade edilmektedir. Böylece Er Kazanından İâşe Edileceklerle İlişkin Yasa'nın 1. maddesinin son fıkrası Bütçe Yasası ile değişikliğe uğratılmıştır. Önceki maddelerde belirtilen gerekçelerle (b) fıkrası da Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olup iptali gerekir.

19- Yasa'nın 50. maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Madde ile, 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 40. maddesinin son fıkrası kapsamına giren personelin aslî görevleri yanında alabilecekleri görevlere bir sınır getirilmektedir. 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 40. maddesinin son fıkrasında; "Kamu kurum ve kuruluşları ile sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait kurum ve kuruluşlarda çalışan memur, sözleşmeli personel ve diğer kamu görevlilerine aslî görevlerinin yanında Devlet iştirakleri de dahil olmak üzere kamuya ait iktisadi kuruluşlarda verilen yönetim ve danışma kurulu başkan ve üyelikleri ile, denetçi ve tasfiye kurulu üyeliği görevleri hakkında da 499 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 54. maddesi hükümleri uygulanır." denilmektedir.

İptali istenen yasa hükmü 499 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 40. maddesinin yukarıya alınan son fıkrasını değişikliğe uğratmıştır. Fıkra, sayılan personelin asli görevleri yanında alabilecekleri görevler belirtilmiş, herhangi bir sınır öngörülmemiştir. Oysa, Bütçe Yasası ile yukarıya aynen alınan fıkra, belirtilen görevlerden sadece birisinin alınabileceği kuralı getirilmiştir.

Dava konusu madde ile yasalaşma biçimi Anayasa'da farklı maddelerde düzenlenen KHK'de değişiklik yapılmıştır. Bütçe ile ilgisi olmayan bu düzenleme Anayasa'nın 91. ve 161. maddelerine aykırı olup iptali gerekir.

20-Yasa'nın 51. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin (a) fıkrasının birinci tümcesinde, genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlara, kanunlarla kurulan fonlara, kefalet sandıklarına ve hizmetlerini genel ve katma bütçelerin transfer tertiplerinden aldıkları ödeneklerle yürüten kuruluşlara tahsis edilmiş bulunan serbest memur kadroları ile sürekli işçi kadrolarına açıktan yapılacak atamalar Başbakanlığın iznine bağlanmaktadır. Son tümcesinde ise atamalarında bu iznin aranmayacağı memuriyetler sayılmaktadır.

190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede, yukarıda belirtilen kurum ve kuruluşlara ait memur ve işçi kadrolarının ihdası, serbest bırakılması, kadroların dağılımı değişikliği ve iptaline ilişkin ayrıntılı düzenlemeler bulunmakta olup, yukarıda belirtilen dava konusu kuraldaki serbest kadrolar için gerekli Başbakanlık iznine benzer bir düzenleme yer almamıştır.

Bütçeler, genel yapısı itibariyle hükümetlerin program ve politikalarını gerçekleştirmek için kullandıkları en etkili araç olup, ekonomik, sosyal ve bütçe olanakları gözönünde tutularak düzenlemeler yapılır. Açıktan atama yolu ile memur ve işçi kadrolarının kullanılması için Başbakanlık izni aranması bu politikanın uzantısıdır. Getirilen düzenleme diğer yasalarda herhangi bir değişiklik yapmamakta, istihdam politikasının gereği olan bu ayrıntının bütçe ile ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 161. maddesine aykırılık oluşturmamaktadır.

Maddenin (b) fıkrasıyla; genel ve katma bütçeli kuruluşlar, mahalli idareler ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile özel kanunla kurulmuş banka ve kuruluşlara, İş Kanunu'nun 25. maddesinde belirlenen oranlarda eski hükümlüler ve sakatlar için kadro ve pozisyon ayırma zorunluluğu öngörülmektedir.

Yukarıda belirtilen kurum ve kuruluşlar 657 sayılı Devlet Personel Kanunu'na göre çalıştırdıkları personele ait kadrolardan veya 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 3/c maddesine göre istihdam ettikleri sözleşmeli personele ait sözleşmeli personel pozisyonlarından, İş Kanunu'nun 25. maddesinde belirtilen oranlarda eski hükümlü ve sakatlar için kadro ve pozisyon ayırarak yükümlü oldukları kadar atama yapacaklardır.

Bu düzenleme ile İş Yasası'nın yukarıda belirtilen 25. maddesi değişikliğe uğratılmıştır. Zira 1475 sayılı İş Yasası'nın 2869 sayılı Yasayla değişik 25. maddesinde:

"A) İşverenler, 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde % 2 oranında sakat kimseyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun bir işte çalıştırmakla yükümlüdürler.

.....

B) İşverenler, 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde % 2 oranında eski hükümlüyü mesleklerine uygun bir işte çalıştırmakla yükümlüdür." denilmektedir.

İş Yasası eski hükümlüler ve sakatlar için belli oranda kontenjan ayırma yükümlülüğünü "işçi çalıştıran işyerleri" için öngörmüştür. Oysa iptali istenen kuralla 657 sayılı Devlet Personel Yasası hükümlerine göre memur çalıştıran işyerleriyle 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname esaslarına göre sözleşmeli personel çalıştıran işyerleri kapsam içine alınarak İş Yasası'nın 25. maddesinin uygulama alanına genişletilmiştir.

İş Yasası'nın ilgili maddesinde yapılacak değişiklik ancak Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerinde öngörülen biçimde olabilir. Bütçe ile ilgisi olmayan bir konunun Bütçe Yasası ile

düzenlenmesi Anayasa'nın 161. maddesine aykırılık oluşturacağından (b) fıkrasının iptali gerekir.

Maddenin (c) fıkrasında, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun değişik 17. maddesine göre, hükümlü çalıştırmakla yükümlü kuruluşlar için mevcut işçi kadrolarının % 3'ünden az ve % 5'inden fazla olmamak üzere zorunlu olarak ayrılan kadro için bir sınırlama öngörülmektedir.

647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 3193 sayılı Yasa'yla değişik 17. maddesinde, hükümlülerin çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında çalışma usul ve esasları belirtilmiş ancak iptali istenen kuralda öngörüldüğü gibi herhangi bir kadro oranından söz edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu Yasa'da olmayan bir kuralın Bütçe Yasası ile düzenlenmesi ve bütçeye ilişkin olmaması Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırılık oluşturacağından iptali gerekir.

(d) fıkrasına göre, Genel ve katma bütçeli kuruluşların döner sermaye ve fon saymanlığı kadroları ile katma bütçeli kuruluşların saymanlık ve bu saymanlıklarda çalışan memurlara ait kadrolar gerektiğinde Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın kadro cetvellerine eklenebilecektir.

14.12.1983 gün ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Amaç başlıklı 1. maddesinde "...kapsamında bulunan kamu kurum ve kuruluşlarına ait kadroların ihdası, iptali ve kullanılmasına dair esas ve usullerini düzenlemektir." denilmekte; 2. maddesinde ise, genel ve katma bütçeli kuruluşlarla bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar ve kanunla kurulan fon ve kefalet sandıkları 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamı içinde gösterilmektedir. KHK'nin 4. maddesinde, yukarıda belirtilen kuruluşların 1 sayılı kadro cetvelinde yer alacağı, 8. maddesinde ise bu cetvellerde yapılacak dağılım ve değişiklik yöntemleri belirtilerek kimi yasaklar öngörülmektedir.

Maddenin (d) fıkrası söz konusu KHK'nin 8. maddesindeki yöntemleri değiştirmektedir. KHK.'lerin değişikliği ve yasalaşma usulü Anayasa'nın 91. maddesinde belirlenmiştir. Farklı yöntemlerle çıkarılan Bütçe Yasası ile KHK'lerde değişiklik yapılması Anayasa'nın 91. ve 161. maddelerine aykırılık oluşturacağından (d) fıkrasının da iptali gerekir.

21- Yasa'nın 52. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin birinci fıkrasında, genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeli kuruluşlar, belediyeler, il özel idareleri, kanunla kurulan fonlar ve hizmetlerini genel ve katma bütçelerin transfer tertiplerinden aldıkları ödeneklerle yürüten kuruluşlar ile 8.6.1984 gün ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamı dışında kalan kuruluşlarda sözleşme ile çalıştırılacak personel hakkında 6.6.1978 gün ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile ek ve değişikliklerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

Maddenin diğer fıkralarında ise belirtilen kuruluşlarda çalıştırılacak sözleşmeli personele ilişkin kurumların yerine getirecekleri biçimsel yükümlülükler sayılmaktadır.

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 128. maddesi gereğince Yasa ile düzenlenmesi gereken konuların Bütçe Yasası'nda yer almış olması nedeniyle maddenin iptali istenmektedir.

Maddede belirtilen kuruluşlarda çalıştırılması gereken sözleşmeli personel hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nu 4. maddesinde öngörülen çerçeve içinde uygulama

yapılması gerekir. Bu maddeye, göre sözleşmeli personel; kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi ve işlerliği için şart olan zaruri ve istisnai hallere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren işlerde çalıştırılmasına Bakanlar Kurulu'nca karar verilen ve işçi de sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir.

Aynı madde gereğince bu personele ödenebilecek ücretlerin üst sınırlarında Bakanlar Kurulu'nca kararlaştırılır.

Dava konusu maddede, 657 sayılı Yasa'nın yukarıda belirtilen 4. maddesi gereğince çıkarılmış 6.6.1978 gün ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu kararına yollamada bulunulması Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. Çünkü, Anayasa'nın 128. maddesinde öngörülen sözleşmeli personel çalıştırma usul ve esaslarının yasa ile belirlenmesi gereği 657 sayılı Yasa'nın 4. maddesiyle yerine getirilerek madde de Bakanlar Kurulu'na kimi yetkiler verilmiştir. Gün ve sayısı belirtilen Bakanlar Kurulu kararında da bu Yasa'nın verdiği yetkiler kullanılmıştır.

Bütçe Yasası'nda iptali istenen kural ile sözleşmeli personelin çalışma usul ve esasları düzenlenmeyip, yasal dayanak olan Bakanlar Kurulu kararına yollamada bulunulmaktadır. Konunun bütçeyle yakın ilgisi olması ve diğer yasalarda da herhangi bir değişiklik yapılmaması nedeniyle dava konusu maddenin Anayasa'ya aykırı bir yönü görülmemiştir.

22- Yasa'nın 53. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Maddenin son fıkrası dışında kalan fıkralarında genel bütçeye dahil dairelerle, katma bütçeli idareler, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan fonlar, hizmetlerini genel ve katma bütçelerin transfer tertiplerinden aldıkları ödeneklerle yürüten kuruluşlar ile 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamı dışında kalan kuruluşların 1.1.1991 tarihinden itibaren 30 iş gününden fazla süre ile çalıştıracakları geçici işçilere ait kadrolarını, ilgili bakanlığın onayı alınmak suretiyle Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na vize ettirecekleri, vizesi yapılan bu geçici işçi pozisyonlarının değiştirilmesi, iptal edilmesi ve kuruluşlar arası aktarmalara ilişkin işlemlerde de Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın uygun görüşünün aranacağı öngörülmektedir.

190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin kapsamı içinde sayılan kuruluşlarda istihdam edilecek sürekli işçilere ait kadroların vizesi, değiştirilmesi aktarma ve iptal işlemlerinin nasıl yapılacağı aynı kararnamenin 11. maddesinde düzenlenerek Maliye ve Gümrük Bakanlığı bu konularda yetkili kılınmıştır. İptali istenen maddede belirtilen kuruluşlarda 30 günden fazla çalıştırılacak geçici işçilere ait pozisyonların vizesine, değişikliğine ilişkin herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır.

Geçici işçi çalıştırma ihtiyacı mevsime ve ekonomik koşullara göre değişebilmektedir. Bu değişikliğe uygun düzenlemelerin zamanında yapılabilmesi için Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na belirtilen konularda yetki verilmiştir. Bütçe olanakları ile yakından ilgisi nedeniyle belirtilen kuruluşlara ait geçici işçi kadrolarına ilişkin vize işlemlerinin Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca yapılmasında Anayasa'ya aykırı bir yön görülmemiştir.

Maddenin son fıkrasında ise, Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarında 1991 yılı içinde çalıştırılacak geçici işçilere ait kadroların Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı'nca vize edileceği belirtilmektedir.

Bu fıkra ile; Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile bağlı ortaklıklarının 30 işgününden fazla süre ile çalıştıracakları geçici işçi pozisyonlarının vize işlemlerine ilişkin yöntemler düzenlenmiştir. Anayasa'nın 161. maddesinin birinci fıkrasında Kamu İktisadi Teşebbüsleri genel bütçenin dışında tutulmuş son fıkrasında ise Genel Bütçe Yasası'na, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hükmün konulamayacağı vurgulanmıştır. Genel Bütçe ile ilgisi olmayan Kamu İktisadi Teşebbüslerine ilişkin sözkonusu düzenleme Anayasa'nın 161. maddesine aykırı olup iptali gerekir.

Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL ve Yavuz NAZAROĞLU bu fıkranın iptaline ilişkin görüşe katılmamışlardır.

23- Yasa'nın 58. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu.

3093 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Gelirleri Kanunu'nun 4. maddesinin (c) bendinde elektrik üreten kurumların TRT için yapacakları ödemelerin oranı 1991 yılı için % 3,5 tan % 1'e indirilmektedir. Ayrıca Bakanlar Kurulu bu oranı % 3,5'a kadar arttırmaya veya % 1'e kadar azaltmaya yetkili kılınmaktadır.

Dava dilekçesinde, iptali istenen maddenin 3093 sayılı Yasa'yı değiştirdiği, bunda bütçe ile ilgili bir düzenleme olmadığı belirtilmektedir.

4.12.1984 gün ve 3093 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Gelirleri Kanunu'nun 4. maddesinin (c) bendi şöyledir:

"Türkiye Elektrik Kurumu ve bu Kurum dışında kanunla elektrik üretimi ve iletimi tesisleri kurmaya ve işletmeye, dağıtım ve ticaretini yapmaya yetkili kılınan diğer kurum ve kuruluşlar, tüketilen enerji miktarının birim bedel ile çarpımından elde edilecek meblağın yüzde 3,5 oranı tutarındaki payı Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'na intikal ettirirler."

Bütçe Yasası'nın 58. maddesi ile 3093 sayılı Yasa'nın 4. maddesinin (c) bendi değişikliğe uğratılmakta, Bakanlar Kurulu'na belirtilen oranlar da arttırma ve eksiltme yetkisi verilerek Yasa'da olmayan yeni düzenlemeler getirilmektedir.

Önceki maddelerde belirtildiği gibi Bütçe Yasası ile diğer Yasa'larda değişiklik yapmak Anayasa'nın 88 ve 89. maddelerine uygun değildir. Bütçeyle ilgisi bulunmadığından da Anayasa'nın 161. maddesine aykırı olup iptali gerekir.

24- Yasa'nın 66. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Bu madde ile 1991 yılı içinde çeşitli yasaların kimi hükümlerinin kısmen uygulanması, kimilerinin de hiç uygulanmaması öngörülmüştür.

a- Maddenin (a) fıkrasının incelenmesi

(a) fıkrasının (1) bendinde 9.6.1958 gün ve 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanunu'nun 21.10.1960 gün ve 107 sayılı Kanun'la değişik 37. maddesi adı geçen Yasa'nın 36. maddesiyle kurulması öngörülen Sivil Müdafaa Fonu'na Devletin gelir bütçesinden aktarılacak paya ilişkin,

(2) bendinde; 6831 sayılı Orman Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve bu Kanuna Üç Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair 20.6.1973 gün ve 1744 sayılı Kanunun ek 3. maddesinde kurulması öngörülen fon'a Genel Bütçeden ayrılan paya ilişkin,

(3) bendinde ise; 18.2.1963 gün ve 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun 17. maddesinde Trafik Hizmetleri Geliştirme Fonu'na pay verilmesine ilişkin;

hükümlerin 1991 bütçe yılında, bu Kanun'a bağlı (A) cetvelinin ilgili tertiplerine konulmuş ödenek tutarları ile sınırlı uygulanacağı öngörülmektedir.

Belirtilen fonlara, Genel Bütçeden aktarılacak paylar (A) cetveline konulan ödeneklerle sınırlandırılmakta, böylece daha fazla gider yapılmasına olanak verilmemektedir. Anayasa'nın 161. maddesi gereğince çıkarılan ve Bütçe Yasalarının hazırlanmasını belirleyen 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu'nun 6. maddesi bütçeyi, gelirlerin toplanmasına ve giderlerin yapılmasına izin veren bir yasa olarak tanımlamaktadır. Yukarıda belirtilen düzenleme ile bu tanıma uygun olarak giderlerin bütçe tertiplerine konan ödenekler kadar yapılmasına izin verilmektedir. Bu nedenle Anayasa'ya aykırı görülmeyen (a) fıkrasına ilişkin iptal isteminin reddi gerekir.

b- (b) fıkrasının incelenmesi

İptali istenen 66. maddenin (b) fıkrasında Hazine'ye devredilecek KİT kârlarının Bütçe Yasası'nın 44. maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde devredileceği açıklanmaktadır. Belirtilen 44. madde de ise KİT'lerin 1990 yılı kârlarının Hazineye isabet eden tutarlarından 233 sayılı KHK.'de belirtilen kısıtlamalara bağlı kalmaksızın bütçeye gelir, ödenek ve gider kaydetmeye Maliye ve Gümrük Bakanlığına yetki verilmektedir.

233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 36. maddesinin dördüncü fıkrasında teşebbüs kârlarından çeşitli mahsuplar yapıldıktan sonra kalan miktarın Hazine'ye devredileceğini öngören kısıtlamalar vardır. Dava konusu fıkra bu kısıtlamaları kaldırmaktadır.

Anayasa'nın 161. maddesinin birinci fıkrasında Kamu İktisadi Teşebbüsleri bütçeleri Genel Bütçe'nin dışında tutulmuştur. Bu nedenle Kamu İktisadi Teşebbüsleri'ne ilişkin düzenlemelerin Genel Bütçe Yasası ile ilgilendirilmesi mümkün değildir. Anayasa'nın 161. maddesine aykırı olan bu fıkranın iptali gerekir.

Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ve Yavuz NAZAROĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

c- (c) fıkrasının incelenmesi

1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibi Hakkında Kanun'un 60. maddesinin altıncı bendinin a/1 fıkrasında yer alan muhbir ve müsadirlere ödenecek ikramiye oranları (yüzde elli) ve (yüzde elli) olarak belirtilmesine rağmen iptali istenen 66. maddenin (c) fıkrası ile ikramiye oranları sırasıyla (yüzde on) ve (yüzde doksan) olarak değiştirilmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi Bütçe Yasaları ile diğer yasalarda değişiklik yapmak mümkün değildir. Bu sebeple Anayasa'nın 88, 89 ve 161. maddelerine aykırı olan (c) fıkrasının iptali gerekir.

d- (d) fıkrasının incelenmesi

Maddenin (d) fıkrasında aynen "2.2.1981 tarih ve 2380 sayılı Kanun'un 4.12.1985 tarih ve 3239 sayılı Kanun'la değişik 1. maddesi uyarınca belediyelere ve il özel idarelerine genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılacak payların hesaplanmasında ve dağıtımında; aynı Kanun'un 3239 sayılı Kanun'un 131. maddesi ile değişik geçici 3 üncü maddesinde 1986 yılı için tesbit edilen nisbetlerin uygulanmasına 1991 yılında da devam olunur" denilmektedir.

Buna göre, Belediyelere ve İl Özel İdarelerine genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılacak payların hesaplanmasında ve dağıtımında belirtilen yasalarda 1986 yılı için tesbit edilmiş oranların 1991 yılında da uygulanacağı öngörülmektedir. Genel bir Yasa'da 1986 yılı için yapılmış bir düzenlemeye Bütçe Yasası ile canlılık kazandırılarak 1991 yılında da uygulama olanağı getirilmektedir. (c) fıkrası için belirtilen nedenlerle Anayasa'nın 88, 89 ve 161. maddelerine aykırı bu düzenlemenin de iptali gerekir.

e- (e) fıkrasının incelenmesi

(e) fıkrasında; Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında 2.2.1981 gün ve 2380 sayılı Kanun'un "Payların Hesaplanması ve Dağıtımı" başlıklı değişik 1. maddesi 1991 yılı içinde uygulamadan kaldırılarak bunun yerine, payların belediyelere dağıtımı; İçişleri, Maliye ve Gümrük, Bayındırlık ve İskân Bakanlıklarınca birlikte tesbit edilecek ve Başbakanlıkça uygun görülecek usul ve esaslar gereğince yapılacağı öngörülmektedir.

Yasa ile yapılmış genel bir düzenleme Bütçe Yasası ile değişikliğe uğratılmıştır. Bu nedenle (e) fıkrası Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırı olup, iptali gerekir.

Servet TÜZÜN bu görüşe katılmamıştır.

f- (f) ve (g) fıkralarının incelenmesi

Maddenin (f) fıkrası ile; 24.3.1988 günlü, 3418 sayılı Yasa'nın 18.5.1989 günlü, 3558 sayılı Yasa ile değişik 39. maddesinin (a) bendinin; "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne ayrılan % 16'lık payın, Başbakan'ın onayı ile bu kuruluşlar arasında paylaştırılmasını ve bu payların bir yandan ilgili katma bütçeli kuruluşların (B) işaretli cetvellerine özel gelir, diğer yandan aynı kuruluşların bütçelerinde mevcut veya yeniden açılacak özel tertiplerine ödenek kaydedilmesini ve bunlardan yılı içinde harcanmayan miktarların ertesi yıl bütçelerine devren gelir ve ödenek kaydolma" biçiminde uygulanması öngörülmektedir.

Belirtilen Yasa'nın (a) fıkrasında bu kaynaktan yapılacak harcamaların; 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 30-37 maddelerindeki vize işlemlerine tâbi olmayacağı belirtilmesine rağmen, iptali istenen 66. maddenin (f) fıkrasında yapılan değişiklikle bu ayrıcalık kaldırılmıştır.

Maddenin (g) fıkrasında da; 1.7.1976 tarih ve 2022 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun"un 1. maddesinde yer alan 60 gösterge rakamı 100 olarak değiştirilmiştir.

Bu durumda (f) ve (g) fıkraları genel yasalarda değişiklik yapmaları nedeniyle Anayasa'nın 88, 89 ve 161. maddelerine aykırıdır, iptalleri gerekir.

g- (h) fıkrasının incelenmesi

Maddenin (h) fıkrası, Anayasa Mahkemesi'nin 27.11.1991 günlü, Esas:1991/37, Karar:1991/44 sayılı kararıyla iptal edildiğinden bu konuda yeniden bir karar verilmesine gerek görülmemiştir.

h- (ı) fıkrasının incelenmesi

Maddenin (ı) fıkrasının (1) bendinde; 12.6.1936 tarih ve 3054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ile 24.6.1938 gün ve 3488 sayılı Kanun'un 6. maddesi ve 1.5.1930 gün ve 1601 sayılı Kanun'la değişik 7.1.1929 gün ve 1379 sayılı Kanun'un 5. maddesinin 1991 yılında uygulanmayacağı belirtilmektedir. Uygulanmaması öngörülen maddelerde İstanbul, İzmir illeri içinde ve Ankara ili dışında ki kimi resmi kurumlara ücretli ve ücretsiz verilecek telefonlara ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Belirtilen maddelerin 1991 bütçe yılında uygulanmaması durumunda bu maddeler gereğince telefon ücreti ödememesi gereken kurumlar ücret öder hale gelecektir. Böylece, bir yasa ile getirilen istisnalar bütçe yılı içinde ortadan kaldırılmaktadır. Yasa kuralı ile düzenlenen ayrıklığın bütçe yasası ile uygulanmamasını öngörmek yasanın, o yıl içinde değiştirilmesi niteliğinde olup önceki maddelerde belirtilen nedenlerle Anayasa'nın 88, 89 ve 161. maddelerine aykırıdır.

Fıkranın iptali gerekir.

Güven DİNÇER bu görüşe katılmamıştır.

Fıkranın (2) bendine göre: 29.8.1977 gün ve 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen şehir ve kasaba mahalle muhtarlarının 15.4.1944 tarih ve 454 sayılı Yasa'ya göre tahsil edecekleri harçlara ilişkin düzenleme 1991 yılında uygulanmayacaktır.

Anayasa'nın 161. maddesi gereğince çıkarılan ve bütçeyi düzenleyen 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu'nun 6. maddesi bütçeyi, bir yıl içinde gelirlerin toplanmasına ve giderlerin yapılmasına izin veren bir yasa olarak tanımlamıştır.

Bütçe Yasası ile gelirlerin toplanmasına ilişkin izin, bütçenin (c) cetvelinde gelir çeşitlerinin herbirinin dayandığı yasalar gösterilmek suretiyle verilmektedir. Muhtarların ödeneklerine ilişkin 2108 sayılı Yasa, (c) cetvelinde gelir dayanağı olarak gösterilmiş fakat 2. maddesinin uygulanmayacağına ilişkin ayırık kural Bütçe Yasası'nın 66. maddesinde belirtilmiştir. Başka bir anlatımla Yasa'nın 2. maddesi gereğince tahsil edilmesi gereken harçların toplanmasına izin verilmemiştir. Bütçeyle ilgili bu kuralın Anayasa'nın 161. maddesiyle çelişen bir yönü yoktur. Bu nedenle iptal isteminin reddi gerekir.

Fıkranın (3) bendine göre, 1.7.1964 tarih ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu; Uluslararası kurumlarca, yabancı ülkelerin kredi kuruluşlarınca ve diğer her türlü dış kaynaklarca kamu kurumlarına, yatırım bankalarına ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına hazine tarafından garanti edilenler de dahil olmak üzere verilecek krediler ve bu kredilerin söz konusu kuruluşlara geri ödenmesi dolayısıyla düzenlenecek kağıtlar için 1991 bütçe yılında uygulanmayacaktır.

2. bendde açıklanan nedenlerle Anayasa'ya aykırı olmayan 3. bendin iptaline ilişkin istemin reddi gerekir.

Fıkranın (4) bendinde: 2.1.1964 günlü ve 195 sayılı Basın İlân Kurumu Teşkiline Dair Kanun'un 42 ve 43. maddelerinin özel Yasa'yla kurulan Sosyal Güvenlik Kurumları ile bunların aynı kanunun 29. maddesinin (b) bendi kapsamı dışında kalan iştirakleri hakkında 1991 yılında uygulanmayacağı belirtilmektedir.

Basın İlân Kurumu Teşkiline Dair Kanun'un 29. maddesinin (b) bendinde sayılan resmi kurumlar gazete ve dergilere verecekleri ilân ve reklamları aynı Yasa'nın 42 ve 43. maddeleri gereğince ancak, Basın İlân Kurumu aracılığı ile yayımlatabileceklerdir. İncelenen bend ile, özel yasayla kurulan Sosyal Güvenlik Kurumlarının gazete ve dergilere verecekleri ilân ve reklamlar için Basın İlân Kurumunun aracılığı 1991 yılı için ortadan kaldırılmaktadır. Böyle bir uygulama genel bir yasa kuralını değiştirir nitelikte olduğundan Anayasa'nın 88, 89 ve 161. maddelerine aykırı olup iptali gerekir.

Fıkranın (5). bendinde, 9.5.1985 gün ve 3202 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kuruluşuna ilişkin Yasa'nın 45. maddesinin 1991 mali yılında uygulanmayacağı öngörülmüştür. Adı geçen Yasa'nın 45. maddesinin birinci bendinde ise genel müdürlük gelirlerinden yılı içinde harcanmayan kısmın sonraki yıl bütçesine devren gelir ve ödenek kaydedileceği belirtilmektedir. Bu kuralın 1991 yılında uygulanmaması, yılı içinde harcanmayan genel müdürlük gelirlerinin ertesi yıla devir suretiyle o yıl içinde sarfedilmesine izin verilmemesi anlamını taşır. Bütçe yasaları yılı içinde giderlerin yapılmasına da izin veren bir yasa olması nedeniyle fıkrada belirtilen gelirlerin harcanmasını engelleyen bu kural bütçe uygulanmasına ilişkin bulunduğu iptal isteminin reddi gerekir.

Yekta Güngör ÖZDEN, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Selçuk TÜZÜN, Erol CANSAL ve Yalçın ACARGÜN bu görüşe katılmamışlardır.

Fıkranın (6). bendinde 1.6.1978 gün ve 2148 sayılı Kanunun ek 3. maddesinin birinci fıkrasının 1991 malî yılının uygulanmaması öngörülmektedir. 2148 sayılı Yasa ile getirilen Ek 3. maddesinin birinci fıkrasında; "Hazinece adalet hizmetleri ile ceza, infaz, islah ve tutuklama hizmetleri için tahsis edilen bina ve arsaların, tahsis amaçlarına uygun olarak kullanılma niteliklerini kaybetmeleri halinde bunların satışına ve satış parasının açık cezaevlerinde kullanılmak üzere, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Kuruluşuna bağlı döner sermaye bütçesine gelir kaydına Adalet Bakanlığı yetkilidir" denilmektedir..

Bu fıkranın 1991 yılı içinde uygulanmaması Adalet Bakanlığına verilmiş, yukarıda niteliği belirtilen yetkinin kullanılmaması anlamını taşır.

Bir yasa ile verilmiş bir yetkinin ortadan kaldırılması ancak aynı yöntemle çıkarılacak yasa ile olanaklıdır. Bütçe yasaları ile bu düzenlemenin yapılması Anayasa'nın 88, 89 ve 161. maddelerine aykırıdır. Bu nedenle bendin iptali gerekir.

Yavuz NAZAROĞLU bu görüşe katılmamıştır.

Fıkranın (7). bendinde, 2886 sayılı Devlet ihale Kanunu'nun 71. maddesinin 1991 yılında uygulanmayacağı ve ihtiyaçların kamu kuruluşlarından karşılanmasına ilişkin esas ve usullerin Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca belirleneceği öngörülmektedir.

Devlet İhale Kanunu'nun 71. maddesi, ihtiyaçların kamu kuruluşlarından karşılanmasına ilişkin ihale işlerinin Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın uygun görüşü alınarak

kıymet takdiri suretiyle yapılacağına ilişkin olup iptali istenen fıkra ile bu yöntem kaldırılarak Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Fıkranın (8). bendi ile de; 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 165. maddesinin 2. fıkrası 1991 yılında uygulamadan kaldırılmaktadır.

Yasal çalışma saatleri dışında iş görecek gümrük memurlarına iş sahiplerince ödenen ücretlerin dağıtımını düzenleyen 165. maddenin 2. fıkrasında "Ancak, emanete alınan bu ücretlerden % 20'si Bakanlık adına merkezdeki hesaba aktarılır ve geri kalanı da hak sahiplerine ödenir." denilmektedir.

Buna göre, Bakanlık adına merkezdeki hesaba aktarılmak üzere yapılacak % 20 kesinti 1991 yılında uygulanamaz duruma gelmektedir.

7. ve 8. bentlerle getirilen düzenlemeler belirtilen Yasa hükümlerini değiştirmekte olup yukarıda açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 88., 89. ve 161. maddelerine aykırıdır. Bu bentlerin de iptali gerekir.

Fıkranın (9) bendinde, 31.10.1985 günlü ve 3234 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 35. maddesinin (i) bendi ve son paragrafının 1991 yılında uygulanmayacağı öngörülmektedir. 3234 sayılı Yasa'nın 35. maddenin (i) bendinde; "Diğer Gelirler.", son paragrafında ise; "Yukarıdaki gelirlerden ilgili mevzuatın verdiği yetkilerle o yıl içerisinde yapılmış bulunan giderler karşılandıktan sonra kalan meblağ gelecek yılın bütçesine gelir kaydedilir." denilmektedir.

Bu durumda 9. bentteki düzenleme Bütçe Yasası'nın uygulanmasına ilişkin bulunduğu iptal isteminin reddi gerekir.

Yekta Güngör ÖZDEN, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Selçuk TÜZÜN, Erol CANSER ve Yalçın ACARGÜN bu görüşe katılmamışlardır.

Fıkranın (10). bendi: 1991 yılında uygulanmayacağı belirtilen 3.7.1968 günlü ve 1053 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin ikinci fıkrası ile 3. maddesi Ankara ve İstanbul şehirlerinin içme, kullanma ve endüstri suyu sağlanması konusunda, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'ne 6200 sayılı kuruluş yasasında belirlenen limitlere göre gelecek yıllarda devam edecek taahhütlere girişme yetkisi ile yapılacak yardımlar konusunda düzenlemeleri içermektedir.

Fıkranın (11). bendinde de; Genel Bütçeye dahil dairelerle, katma bütçeli idareler bütçelerinden Kamu İktisadi Teşebbüslerine yapılacak "İktisadi Transferler ve Yardımlar Hakkında", 8.6.1959 günlü 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Yasası hükümlerinin 1991 yılında uygulanmayacağı öngörülmektedir.

Yukarıda açıklandığı gibi bütçe; Anayasa'nın 161. maddesi gereğince çıkarılan 1050 sayılı Yasa'da gelirlerin toplanması ile giderlerin yapılmasına izin veren bir Yasa'dır. Bu iznin verilmemesi Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz. Bu nedenle 10. ve 11. bentler için iptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ:

24.12.1990 günlü, 3690 sayılı "1991 Malî Yılı Bütçe Kanunu"nun;

A- 4. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Birinci fıkrasının (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- Birinci fıkrasının (c) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4- İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5- Üçüncü fıkrasının, maddenin ikinci fıkrası yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU'nun iptalin "maddenin tümü yönünden olması gerektiği", Haşım KILIÇ'ın ise "fıkradaki döner sermayeyi kapsamaması gerektiği" yolundaki görüşleri ve Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 9. maddesinin;

1- (c) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Yekta Güngör ÖZDEN, Selçuk TÜZÜN ile Yalçın ACARGÜN'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- (d) fıkrasının, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- 10. maddesinin;

1- (a), (b), (c) ve (d) fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- (e) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D- 12. maddesinin;

1- (a) bendi birinci paragrafının genel ve katma bütçeli kuruluşlarla bunlara bağlı fonlar dışında kalan kuruluşlar yönünden,

2- (a) bendi ikinci paragrafı ile (b) ve (c) bentlerinin,

Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

E- 24. maddesinin;

1- (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (e) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Yavuz NAZAROĞLU ile Haşim KILIÇ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

F- 30. maddesinin;

1- Birinci ve ikinci fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

G- 31. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

H- 33. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

I- 34. maddesinin;

1- (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (b) bendinin;

a. Birinci ve ikinci fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b. Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

c. Dördüncü fıkrasının, aynı bendin üçüncü fıkrası yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

d. Beşinci fıkrasının, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- (c) bendinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4- (d) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

İ- 35. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

J- 36. maddesinin;

1- (a), (b) ve (c) fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (d) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoiyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- (e) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

K- 37. maddesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

L- 38. maddesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Erol CANSEL'in karşıoiyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

M- 39. maddesinin;

1- (a) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoiyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- (b) ve (c) fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

N- 40. maddesinin;

1- Birinci ve ikinci fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoiyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

O- 47. maddesinin;

1- (a) fıkrasında yer alan "... memuriyet taban aylığı göstergesi için ise (480) katsayı ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoiyları ve OYÇOKLUĞUYLA, bentte yeralan diğer hükümlerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (b) ve (c) fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

Ö- 48. maddesinin,

1- (a) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (b) ve (c) fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

P- 49. maddesinin;

1- (a) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (b) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

R- 50. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

S- 51. maddesinin;

1- (a) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (b), (c) ve (d) fıkralarının, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

Ş- 52. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

T- 53. maddesinin son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN, İhsan PEKEL ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, maddenin diğer fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

U- 58. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

Ü- 66. maddesinin;

1- (a) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (b) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Servet TÜZÜN ile Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- (c) ve (d) fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4- (e) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Servet TÜZÜN'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

5- (f) ve (g) fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

6- (h) fıkrasının, Anayasa Mahkemesi'nin 27.11.1991 günlü, Esas 1991/37, Karar 1991/44 sayılı kararıyla daha önce iptal edilmiş olması nedeniyle bu konuda BİR KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

7- (i) fıkrasının;

a) 1. bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b) 2. ve 3. bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE ,

c) 4. bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

Esas Sayısı : 1991/8
Karar Sayısı : 1992/5

d) 5. bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Yekta Güngör ÖZDEN, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Selçuk TÜZÜN, Erol CANSEL ile Yalçın ACARGÜN'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

e) 6. bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Yavuz NAZAROĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

f) 7. ve 8. bentlerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

g) 9. bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Yekta Güngör ÖZDEN, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Selçuk TÜZÜN, Erol CANSEL ile Yalçın ACARGÜN'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

h) 10. ve 11. bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

30.1.1992 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU
Üye	Üye	Üye
Servet TÜZÜN	İhsan PEKEL	Selçuk TÜZÜN
Üye	Üye	Üye
Ahmet N. SEZER	Erol CANSEL	Yavuz NAZAROĞLU
Üye	Üye	
Haşim KILIÇ		Yalçın ACARGÜN

Esas Sayısı : 1991/8
Karar Sayısı : 1992/5

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1991/8

Karar Sayısı : 1992/5

Anayasa'nın 161. maddesinin birinci fıkrasında Kamu İktisadî Teşebbüsleri genel bütçenin dışında tutulmuş ise de; Anayasa'nın İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzel kişiliği başlıklı 123. maddesiyle, Kamu hizmeti görevleriyle ilgili hükümler 1. Genel ilkeler başlıklı 128. maddesi hükümleri uyarınca, yatırım ve finansman programlarıyla personel rejimlerinin düzenlenme ve uygulamaları ve tasarruf tedbirlerinin genel düzenlemelere uygunluk içinde yürütülmesi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkındaki 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin bir gereğidir.

İnceleme konusu Yasa'nın 53. maddesinin son fıkrası diğer fıkraları gibi personelle, dolaylı olarak da finansman ve yatırımla ilgili olup bütçenin yıllık uygulamasına ilişkindir. Yukarda belirtilen anayasal zorunluk itibariyle kamu iktisadî teşebbüslerinde tasarrufu izleme ve sağlamaya yönelik bu düzenlemenin bütçe kanununun genel uygulamasıyla ilgisi açıktır.

Bu nedenle Anayasa'ya aykırılık olmadığından çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

İhsan PEKEL

Üye

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1991/8

Karar Sayısı : 1992/5

Anayasa'nın 161. maddesinde, "Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzelkişilerinin harcamaları, yıllık bütçelerle yapılır. Malî yıl başlangıcı ile genel ve katma bütçelerin nasıl hazırlanacağı ve uygulanacağı kanunla belirlenir. Kanun, kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir. Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz." biçiminde hüküm yer almaktadır.

Bütçe Yasası, bütçenin niteliklerini ve bir yıla ilişkin uygulama kurallarını belirleyen maddelerden ve ek cetvellerden oluşur. Anayasa'nın 161. maddesinin tüm fıkraları birlikte değerlendirildiğinde; Devletin ve kamu tüzelkişilerinin harcamalarının yıllık bütçe kanunu ile yapılacağı ve bu kanunda, bütçenin uygulanmasına ilişkin kural ve hükümlere yer verileceğinin kabul edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Dava konusu 1992 Malî Yılı Bütçe Kanunu'nda Anayasa'ya aykırılık sorunu bakımından önemli olan ve açıklığa kavuşturulması gereken husus, sözü edilen 161. maddenin son fıkrasında yer alan "Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamayacağına" ilişkin deyimler olmaktadır.

Bütçe yasalarında sadece Devletin ve kamu tüzelkişilerinin yıllık harcamaları düzenlenip, Anayasa'nın 161. maddesi ikinci fıkrasında belirtildiği gibi bu harcamaların nasıl yapılacağına dair bir yıllık uygulama ile ilgili hükümlere yer verilmemesi halinde, bütçenin uygulanması ve netice itibarıyla harcamaların yapılabilmesi gerçekleşemez. Bu bakımdan bahis konusu edilen maddenin son fıkrasındaki "Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz." biçimindeki kuralın, genel ve katma bütçelerin uygulanmaları ile ilgili ve o yıla ait harcamalara ilişkin olup, bütçenin uygulanması sonunda kendiliğinden yürürlükten kalkan hükümleri kapsadığı düşünülemez.

24.12.1990 günlü, 3690 sayılı "1991 Malî Yılı Bütçe Kanunu"nun; 4. maddesinin birinci fıkrası (b) bendinde, üçüncü fıkrasında, 9. maddesinin (d) bendinde, 10. maddesinin (a), (b), (c) ve (d) fıkralarında, 12. maddesinin (a), (b) ve (c) bendlerinde, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında 31. maddesinde, 34. maddesinin üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında, 36. maddesinin (d) fıkrasında, 39. maddesinin (a) fıkrasında, 40. maddesinin üçüncü fıkrasında, 47. maddesinin (a) fıkrasında, 53. maddesinin son fıkrasında, 66. maddesinin (b) ve (e) fıkralarında yer alan hükümler yukarıda açıklandığı üzere bütçenin uygulanması ile ilgili bir yıllık kuralları içerdiği cihetle, Anayasa'ya aykırı bir yönleri bulunmamaktadır.

Çoğunluğun işbu düzenlemelerin Anayasa'ya aykırı olduğuna ilişkin görüşüne bu nedenlerle katılmıyorum.

Üye

Servet TÜZÜN

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1991/8

Karar Sayısı : 1992/5

1990 yılı Bütçe Kanunu'nun 38. maddesinin (a) fıkrası, yıllık programlarla belirlenen dış finansman ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 31.5.1963 gün ve 244 sayılı Kanun'un kapsamı dışında kalan kuruluşlarla kredi anlaşmaları yapmak üzere 10.000.000 ABD dolarına kadar Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan'a yetki vermektedir.

Bu Kanun'un ismi : "Milletlerarası Andlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanması ile bazı Andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kurulu'na yetki verilmesi hakkında Kanun"dur. Bu Kanun Anayasa'nın 90. maddesine uygun düzenlemeler içermekte ve bir taraftan Milletlerarası Andlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayınlanmasına ilişkin kuralları koymakta; diğer taraftan da bazı Andlaşmaların yapılması için Bakanlar Kurulu'na yetki verilmesi kurallarını düzenlemektedir. Şu halde, Milletlerarası Andlaşmaların yapılması, yürürlüğe girmesi, yayınlanması konularını düzenleyen 244 sayılı Kanun mevcutken, bu Kanun bir tarafa bırakılarak bir borç anlaşması yapılmasına ilişkin düzenlemenin Bütçe Kanunu'nda yer alması, 244 sayılı Kanun hükümlerinin tadili anlamına gelir.

Yine, 38. maddenin (b) bendi de 244 sayılı Kanun kapsamı dışında kalan anlaşmaları, savunma borçlarına ilişkin kredi anlaşmalarını ve bütçe kanunlarına dayanılarak yapılan ve Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe gireceğine dair hükümler bulunan 244 sayılı ve 23.5.1928 tarih, 1322 sayılı Kanunlar'ın uygulanmasını bertaraf ederek bu kanunlardakinden farklı hükümler getirmekte ve bu kanunların ilgili hükümlerinin uygulanmasını bir malî yıl ertelemektedir.

38. maddenin (c) ve (d) bentleri de Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan'a çeşitli kredi anlaşmaları ile sağlanan borçların dünya piyasalarında mevcut muhtelif finansman araçları ile yönetimi amacıyla anlaşma yetkisi veren ve bu anlaşmaların imza ile yürürlüğe gireceğini belirten ve geçmiş yıllar Bütçe Yasalarında akdedilmiş benzeri anlaşmaların aynı hükümlere tâbi olacağını bildiren hükümleri de 244 ve 1322 sayılı Kanunlar'ı uygulama dışı bırakmaktadır.

Bu nedenlerle, Bütçe Yasası'nın 38. maddesine Anayasa'nın 161, 88 ve 89. maddelerine aykırı olduğu inancıyla, iptali gerektiğini düşünüyorum.

Erol CANSEL

Üye

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1991/8

Karar Sayısı : 1992/5

Anayasa'nın 161. maddesi gereğince bütçelerin yıllık olması ve bütçe kanunlarına bütçe dışında hüküm konulamaması, bütçe kanunlarına o yılın bütçesi ile ilgili olarak kamu yönetimine yönelik ve uygulamanın gerektirdiği bütün hükümlerin konulabilmesi anlamındadır.

Bütçe gelirlerinin hukuki kaynağı, vergi ve gelirleri düzenleyen yasalardır. Harcamalara ilişkin usul ve esaslar ise başta Muhasebei Umumiye Kanunu olmak üzere çeşitli gider kanunlarında gösterilmiştir. Ancak, her bütçe yılı için gelirlerin toplanabilmesi ve harcamaların yapılabilmesi TBMM'ce yıllık bütçe yasaları ile verilecek izne bağlıdır.

Uyuşmazlık konusu hükümler bütçe harcamalarına yönelik hükümlerdir. Harcamalar konusunda harcamaların disiplin altına alınması ve hükümetin siyasi, iktisadi-mali tercihlerini uygulayabilmesi için bu konularda yıllık hükümler konulmasına engel olacak veya kayıtlayacak özel bir Anayasa hükmü yoktur. Ancak, bu hükümlerin, mevcut gider yasalarının hükümlerine aykırı olmaması gerekir. Mevcut bir yasa hükmüne aykırı olmamak kaydıyla bütçe kanunu ile hükümetlerin yıllık ve daha uzun vadeli hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik her çeşit yıllık hüküm konulabilir. Aksini kabul etmek Bütçenin işlevine aykırı olduğu gibi ülke yönetiminde ekonomik ve mali karar alma sürecinin işlemlerini de durdurur.

Dava konusu Bütçe Kanununun Mahkememizce iptaline muhalif kaldığımız bütün hükümleri, herhangi bir yasaya veya gider yasasına aykırı değildir. Bu hükümler harcamalar konusunda belirli bir anlayış içinde konulmuş ve uygulama boşluğunu dolduran yıllık hükümlerdir. Bu hükümlerin tamamı kamu yönetimine yöneliktir. Bu tarz kurallar idarece çeşitli idari metinlerle de konulabilir ve uygulanabilir. Bu hükümlerin Bütçe Kanununa konulması uygulamanın objektifliğini ve genelliğini sağlama yönünden gereklidir.

Anayasa kurallarına aykırı ve gider yasalarını değiştirici nitelikte olmayan fakat gider yasalarını bütçe yılı uygulamaları yönünden harcama disiplinine sokan kamu yönetimine yönelik hiçbir yıllık kural, Anayasa'nın 161. maddesine aykırı değildir. Tam tersine TBMM'nin temel görevi olan Devletin gelir, gider ve mallarına sahip olma ve bunların yönetim ve denetimi ile ilgili kuralları koyma görevi gereğidir.

Bu sebepten iptaline muhalif kaldığımız kurallar Anayasa'nın 87., 160. ve 161. maddelerine uygundur ve bunlara yönelik iptal isteminin reddi gerekir.

Başkanvekili
Güven DİNÇER

Üye
Yavuz NAZAROĞLU

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1991/8

Karar Sayısı : 1992/5

3690 sayılı 1991 Malî Yılı Bütçe Kanunu'nun;

4. maddesinin üçüncü fıkrasının, yalnız maddenin ikinci fıkrası yönünden değil, tümü açısından Anayasaya aykırı olduğu ve iptali gerektiği;

66. maddesinin (i) fıkrasının 5. bendine gelince, bu fıkra ile 9.5.1985 gün ve 3202 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kuruluşuna ilişkin Yasa'nın 45. maddesinin 1991 malî yılında uygulanmayacağı öngörülmüştür. 3202 sayılı Yasanın 45. maddesinin birinci bendinde, Genel Müdürlük gelirlerinin yılı içinde harcanmayan kısmının sonraki yıl bütçesine devren gelir ve ödenek kaydedileceği belirtilmektedir. Böylece Bütçe Yasasıyla, 3202 sayılı Yasanın 45. maddesindeki "Genel Müdürlük gelirlerinin yılı içinde harcanmayan kısmının sonraki yıl bütçesine devren gelir ve ödenek kaydedileceğine" ilişkin kural, 1991 yılı için uygulanmayacaktır.

Her ne kadar bütçe, Devletin ve ona bağlı kamu kuruluşlarının yıllık gelir ve giderlerinin uygulamaya konulmasına izin veren bir yasa olması nedeniyle, gelir ve giderlerle ilgili yasaların ya da onların kimi kurallarının o yıl içinde uygulanmasını yahut uygulanmamasını öngörebilir ise de, bu yasaların doğrudan gelir ya da gider yazılmasına ilişkin olmayan kurallarını değiştiremez ya da bir yıl için de olsa uygulanmasını durduramaz.

Olayda, Bütçe Yasasıyla, uygulanması durdurulan kural, bir gelirin elde edilmesi ya da giderin yapılması ile doğrudan ilgili bulunmamakta, bunun yerine yıl içindeki gelirlerin harcanmayan kısmının ne yapılacağına ilişkin yöntem belirlemektedir.

Böylece yöntemi belirleyen bir yasa kuralının, Bütçe Yasasıyla 1991 yılı için uygulanmasının durdurulması Anayasaya aykırı düştüğü ve iptali gerektiği;

Bütçe Yasasının aynı madde ve fıkrasının 9. bendinin de yöntem belirlemesi nedeniyle yukarıda açıklanan görüşle Anayasaya aykırı düştüğü ve iptali gerektiği;

Oyu ile verilen karara karşıyım.

Yılmaz ALİEFENDİOĞLU

Üye

KARŞIOY GEREKÇESİ

Esas Sayısı : 1991/8

Karar Sayısı : 1992/5

Kararın kimi bölümlerinde kullandığımız karşıoyumuzun gerekçelerini sırasıyla belirtiyoruz:

1. Yasanın 9. maddesinin (c) fıkrası içeriğinde, yerel nitelik taşıyan işlerin program ve proje aşamasında valinin yetki ve sorumluluğuna devredilebileceği öngörülmüştür. "Devredilebilir" sözcüğünün açıklığı, yetkinin temelde genel yönetimde olmadığını, ancak devir yoluyla yerel yönetimlerden alınıp vesayet organı durumundaki genel yönetim temsilcisi valiye verilebileceğini göstermektedir. Bu durum Anayasa'nın 127. maddesine aykırı olduğu gibi, Bütçeyle ilgili olmadığı için de Anayasa'nın 161. maddesine de aykırıdır. İşlerin finansmanının genel bütçeden yapılacak transferle karşılanması başka, valinin yetkili kılınması başkadır. Para akışının izlenip denetlenmesi olanağını aşan işin valinin sorumluluğuna devrinin geçerli bulunması Bütçe Yasası'yla bağdaştırılamaz.

2. Yasanın 66. maddesinin (i) fıkrasının:

a. 5. bendinde, 3202 sayılı Yasa'nın 45. maddesinin birinci bendinin 1991 yılında uygulanmayacağı öngörülmüştür. Bir özel yasanın, Bütçe Yasası ile yürürlükten geçici ya da sürekli olarak kaldırılması Anayasa'nın 161. maddesine aykırıdır. Ayrıca, ertesi yıla gelir devrinin önlenmesi ertesi yılda gideri yasaklamak olmayıp, gelir yılında gidere olanak vermektir.

b. 9. bendinde, 3234 sayılı Yasa'nın 35. maddesinin (i) bendiyle son paragrafının 1991 yılında uygulanmayacağı öngörülmüştür. "Diğer gelirler" ile kalan paranın böylece gelecek yıla gelir yazılmasının önlenmesi de Bütçe Yasası'yla değil özel yasında bir yasayla yapılacak değişikliklerle sağlanabilir. Burada da Anayasa'nın 161. maddesine aykırılık açıktır. 30.1.1992

Esas Sayısı : 1991/8
Karar Sayısı : 1992/5

Başkan

Yekta Güngör ÖZDEN

Üye

Selçuk TÜZÜN

Üye

Yalçın ACARGÜN